

KANDIDATUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
AKADEMIN FÖR BIBLIOTEK, INFORMATION, PEDAGOGIK OCH IT
2023

Bibliotekarieskildringar i dagspress

En diskursanalytisk studie om bibliotekarier och deras arbete

Mimmi Hassel

HÖGSKOLAN
I BORÅS

© **Mimmi Hassel**

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: Bibliotekarieskildringar i dagspress –En diskursanalytisk studie om bibliotekarier och deras arbete

Engelsk titel: Portrayals of librarians in daily newspapers –A discourse analytic study of librarians and their work

Författare: Mimmi Hassel

Färdigställt: 2023

Abstract: The aim of the thesis is to examine images and portrayals of librarians in Swedish daily newspapers as well as what tasks librarians are described performing. A lack of studies focusing on the portrayal of librarians in news media has been observed. An understanding of the image of librarians shown to the public could contribute to the possibility of changing the view of librarians and their work, as well as improve the service offered by libraries. The study is based on 58 articles published in three of the most circulated daily newspapers in Sweden during 2022: Aftonbladet, Dagens Nyheter and Svenska Dagbladet. The study is limited to articles published in 2022. Ernesto Laclau and Chantal Mouffes' discourse theory is used as theory and method. Three discourses are identified, a discourse about librarians as unappealing, a discourse about librarians as unassuming and a literary discourse. The study concludes portrayals of librarians in the articles were mostly positive or neutral. Literature was often described as being a part of tasks performed by librarians and the profession was found to still be regarded as a profession mainly consisting of women, although historic portrayals solely consisted of male librarians.

Nyckelord: bibliotekarier, dagspress, arbetsuppgifter, egenskaper, diskursanalys, stereotyper

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	2
1.1 Problemformulering.....	2
1.2 Syfte och forskningsfrågor.....	3
1.3 Avgränsningar.....	3
2. Litteraturgenomgång.....	4
2.1 Bibliotekariestereotyper.....	4
2.2 Bibliotekarien i dagspress och media.....	6
2.3 Synen på bibliotekarieyrket.....	7
3. Teori och metod.....	10
3.1 Diskursanalys.....	10
3.1.1 Laclau och Mouffes diskursteori.....	11
3.1.2 Begrepp.....	12
3.2 Urval.....	13
3.3 Genomförande.....	14
3.4 Analysmetod.....	15
3.6 Etiska aspekter.....	16
4. Resultat och analys.....	17
4.1 Bibliotekariers utseende.....	17
4.2 Bibliotekariers personlighet och egenskaper.....	19
4.3 Bibliotekariers arbetsuppgifter.....	21
5. Diskussion och slutsatser.....	25
5.1 Bilden av bibliotekarier.....	25
5.2 Bibliotekariers arbetsuppgifter.....	27
5.3 Förslag till fortsatt forskning.....	29
6. Referenslista.....	30
7. Bilagor.....	32
7.1 Citerade artiklar.....	32
7.2 Artiklar.....	33

1. Inledning

Den stereotypa bilden av bibliotekarier och de sätt bibliotekarier beskrivs i till exempel böcker, filmer och tv-serier har i många fall negativa konnotationer. Ohlsson (2013) redogör i inledningen av sin bok om bibliotekariestereotyper en situation där han efter att ha berättat att han arbetade som bibliotekarie upplevde att kvinnan han talade med gick från att vara munter och skämtsam till att verka uttråkad. Hans upplevelse var att kvinnan i samma stund hon insåg vilket yrke han hade antog att han, i och med det yrke han utövade, var en timid och introvert tråkmåns som bara talade om sitt yrke. Denna syn på bibliotekarier som tråkiga och osympatiska återkommer frekvent i studier kring bibliotekariestereotyper. Till exempel beskriver Balling et al. (2008) bibliotekariestereotypen som en äldre, ogift och tråkig kvinna och Jennings (2016) beskriver den stereotypa bibliotekarien som en person som är överbeskyddande när det kommer till bibliotekets böcker och blir uppretad om någon skulle råka placera böcker på fel hylla eller glömma bort att lämna tillbaka böcker i tid. Bibliotek och bibliotekarier undervärderas dessutom enligt Onwubiko (2022) som ett resultat av en bristande insyn i det arbete som utförs av bibliotekarier, något som enligt Shaw (2010) och Rydbeck (2004) bidrar till att stereotypa bilder av bibliotekarier består.

Att undersöka hur bibliotekarier skildras i dagspress och vilken bild de ger av bibliotekarier kan därav vara av intresse då det ger insyn i vad människor utanför biblioteksvärlden tar del av. Genom en inblick i allmänhetens förståelse för bibliotekarier är det enligt Shaw (2010) möjligt att nyttja dessa kunskaper när det kommer till att förbättra den service biblioteket erbjuder, samtidigt som det kan vara nyttig kunskap för att förändra bilden av bibliotekarier. Genom att se till hur bibliotekarier skildras samt vilka delar av deras arbete som lyfts är det även möjligt att uppmärksamma eventuella avsaknader av arbetsuppgifter. Det kan vara arbete som ofta åligger bibliotekarier och som allmänheten kan dra nytta av, men som av olika anledningar inte lyfts fram och därigenom inte når ut till allmänheten i lika stor utsträckning. Därmed kan en förståelse för de skildringar av bibliotekarier allmänheten tar del av vara värdefullt, inte bara för att i ett större sammanhang och på en bredare front arbeta för en förändrad bild av hur bibliotekarier är och vad deras arbete består i, men för att förändra den service enskilda bibliotek erbjuder och göra biblioteket mer lockande att söka sig till.

1.1 Problemformulering

Dessa stereotypa bilder av hur bibliotekarier är och uppträder, såväl som hur de ser ut och på vilket sätt de väljer att klä sig, återkommer ständigt i filmer, böcker, tv-serier och tecknade serier. Bilden av bibliotekarien som en äldre ogift kvinna är enligt Radford och Radford (1997) konstant över tid och Vassilakaki och Moniarou-Papaconstantinou (2014) menar att denna stereotyp förekommer i både Amerika och i Europa. Även män vilka arbetar som bibliotekarier framställs i populärkultur ofta som ogifta, men också som omanliga med tråkiga kläder och som personer vilka lever för böckerna, (Ohlsson, 2013; Rydbeck, 2004) en bild inte är långt ifrån den kvinnliga stereotypen. Av Peresie och Alexander (2005) beskrivs manliga bibliotekarier som bland annat blyga, petiga och respektabla, samt med många egenskaper som kopplas till kvinnlighet, nämligen milda, artiga och intelligenta.

Att alla som arbetar som bibliotekarier faller inom ramen för den stereotypa bibliotekarien är lätt att avfärda. Trots det ger Ohlssons (2013) beskrivning av reaktionen han fick när han nämnde sitt yrke och Palmqvist (2010) som i sin kandidatuppsats berättar om hur denne fått kommentarer kring att han inte såg ut som en bibliotekarie, samt frågan om han fått lära sig att hyssja ännu, en bild av att det finns en uppfattning kring hur en bibliotekarie är som person och ser ut. Således framstår även den stereotypa bilden av bibliotekarier åtminstone i viss mån påverka hur människor utanför bibliotekaryrket ser på och förväntar sig att bibliotekarier är. Att denna syn lever kvar och har ett starkt fäste samt att den återkommer i bland annat filmer och böcker har redan fastställts. Hur bibliotekarier omskrivs i nyhetsmedia är dock mindre känt och Shaw (2010) uppmärksammar en brist på forskning kring hur bibliotekarier skildras i nyhetsmedier. Mediebarometern 2021 visar bland annat att 68 procent av den svenska befolkningen i åldrarna 9 till 85 år tog del av antingen morgontidningar, kvällstidningar eller gratistidningar (Nordicom, 2022). Detta tyder på att tidningar är ett medium som fortfarande konsumeras och att sättet bibliotekarier porträtteras på i dessa medium därmed kan påverka läsarnas syn på bibliotekarier.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna studie är att bidra med kunskap kring hur bibliotekarier och deras arbete skildras i svenska dagstidningar. För detta har följande forskningsfrågor formulerats:

- Vilken bild av bibliotekarier framträder i svensk dagspress?
- Vilken uppfattning av bibliotekariers arbete framkommer?

1.3 Avgränsningar

Denna undersökning kommer inte att göra åtskillnad mellan utbildade bibliotekarier och exempelvis biblioteksassistenter. Detta med det Shaw (2010) i sin forskning kring hur bibliotekarier framställs i nyhetstidningar uppmärksammat i åtanke, nämligen att de som i artiklarna omskrevs som *bibliotekarier* inte nödvändigtvis var utbildade bibliotekarier. Därmed var det enligt Shaw (2010) omöjligt att i analysen av artiklarna skilja dessa två grupper åt. Denna problematik gäller även för denna undersökning. Följaktligen är det värt att ha i åtanke att alla som i artiklarna benämns som bibliotekarier inte nödvändigtvis är anställda som bibliotekarier eller utbildade bibliotekarier. Då fokus ligger på bibliotekarier som yrkesgrupp och hur de skildras samt att de stereotyper som tidigare uppmärksammats kring yrket berör yrket i stort och inte specifika bibliotekarietyper kommer alla beskrivningar av bibliotekarier inkluderas. Därmed kommer studien inte att avgränsas till exempelvis artiklar som beskriver folkbibliotekarier eller skolbibliotekarier.

2. Litteraturgenomgång

I följande litteraturgenomgång presenteras bland annat litteratur om och forskning som genomförts kring bibliotekariestereotyper. Avsnitten ger en bild av vad som kännetecknar olika bibliotekariestereotyper samt redogör för hur bibliotekarier och deras arbete tidigare skildras i bland annat dagspress. Avslutningsvis presenteras tidigare uppmärksammade följder av hur bibliotekarier och deras arbete framställts, för bibliotekarier och biblioteksanvändare såväl som för bibliotekarieyrket.

2.1 Bibliotekariestereotyper

Följande avsnitt behandlar innebörden av begreppet stereotyp, olika bibliotekariestereotyper som uppmärksammats i tidigare forskning samt litteratur kring ämnet. Avsnittet tar avstamp i definitionen av begreppet stereotyp och den klassiska bibliotekariestereotypen, dess omfattning och historia. Vidare ges en överblick kring en bredd av bibliotekariestereotyper och möjliga följder som uppmärksammats kopplade till stereotypa skildringar presenteras.

Inom samhällsvetenskapen har forskning kring stereotyper enligt Ohlsson (2013) ofta fokuserat på människans vilja att förenkla världen och se på människor som delar av olika grupper snarare än att bedöma människor på en individnivå. Ofta är stereotyper förenklade och negativa, för att inte tala om vilseledande, föreställningar om hur en människogrupp är. Detta kan medföra att människor som ett resultat av den stereotypa uppfattningen får ett sämre bemötande (Ohlsson, 2013). Att stereotyper ofta är av ett negativt slag, orättvisa och påhittade, uttrycks även av Schneider (2004) som lyfter det faktum att stereotyper och fördomar allt som oftast uppfattas vara tätt sammankopplade. Peresie och Alexander (2005) i sin tur definierar med hjälp av *The American Heritage Dictionary of the English Language* begreppet stereotyp som en oftast alltför generaliserad åsikt eller uppfattning, och som varken är individualiserad eller originell utan något vedertaget. Just stereotyper av bibliotekarier menar de ibland till och med är på gränsen till karikatyrer.

När det kommer till bibliotekariestereotyper beskrivs bibliotekarier gång på gång i liknande eller samma ordalag, som en äldre, ogift och tråkig kvinna vars största bekymmer består i att med noggrannhet och effektivitet organisera böcker (King, 2021; Spinning, 2016). Av Rydbeck (2004) beskrivs den klassiska stereotypen som en medelålders eller äldre kvinna som är ordningsam, rejäl och torr. Ofta bär hon glasögon och håret är uppsatt i en knut (Rydbeck, 2004). Även Jennings (2016) målar upp den stereotypa bilden av bibliotekarien som en gammal ogift kvinna, men utvecklar bilden av bibliotekariens utseende något genom att tillägga att de bland annat har glasögon i kedjor, bär tjocktröjor och njuter av att hyssja människor. Enligt King (2021) har den stereotypa bilden av bibliotekarien som en bitter och ogift kvinna sitt ursprung i en tid när kvinnor hade färre karriärmöjligheter i kombination med en tillväxt av folkbibliotek. Det uppstod därmed ett behov av arbetskraft som var både billig och högkvalificerad. Följden av detta var att välutbildade kvinnor under slutet av 1800-talet passade väl in i denna roll, varpå den tidigare stereotypa bilden av bibliotekarien som en man hängiven läsning, mer hemmastadd och kunnig kring böcker, högfärdig och pedantisk, ersattes av en serviceinriktad kvinna (King, 2021). Denna nya stereotypa bild av bibliotekarier träder även fram i Vassilakaki och Moniarou-Papaconstantinou (2014) litteraturöversikt där de bland annat analyserat vilken bild som ges av bibliotekarier i

olika sammanhang. De lyfter det faktum att den stereotypa bilden av kvinnliga bibliotekarier som äldre ogifta kvinnor, och bilden av manliga bibliotekarier som bistra, griniga och nitiska, existerat både i Amerika och i Europa.

Gällande den kvinnliga bibliotekariestereotypen presenterar Radford och Radford (1997) idén att stereotypen kan ses som en strategi för att hantera rädslan för det bibliotekarier och bibliotek står för. Radford och Radford (1997) menar att bibliotekarien är en metafor för kunskap och makt, kunskap är makt och att sprida eller hålla människor från kunskap är också makt. Bibliotekarier i sin tur menar de är kunskapens grindvakter och genom att se bibliotekarien som en gammal och ogift kvinna i en undergiven roll som ställer upp böcker i hyllorna och är besatt av ordning blir det möjligt för användarna att hantera denna rädsla. Följden blir alltså att stereotypen gör det lättare att närma sig bibliotekarien och be om hjälp. Balling et al. (2008) i sin tur menar att denna stereotyp inte stämmer överens med hur verkligheten ser ut, men uttrycker att bibliotekarier själva ofta är en aktiv del i att den stereotypa identiteten återskapas. Detta menar Balling et al. (2008) beror på att bibliotekarier ofta ser tillbaka till bibliotekarier och hur de var längre tillbaka i tiden, snarare än att de ser till sina egna kompetenser. Därmed menar Balling et al. (2008) att bibliotekarier, i ett samhälle som ständigt förändras och därför kräver nya kompetenser av bibliotekarier, i omformandet av sin identitet bygger vidare på bilden av hur bibliotekarier varit före dem.

En bredd av stereotypa återgivningar av bibliotekarier läggs fram av Seale (2008) som presenterar fem kategorier där uppfattningar av bibliotekarier ofta passar in. Den första kategorin är den som beskrivs som en gammal ungmö och är enligt Seale (2008) den mest frekvent förekommande i massmedia. Kategorin beskriver bibliotekarien som en tråkig och ordningsam kvinna i medelåldern eller äldre, med håret i knut och som bär glasögon. Nästföljande kategori beskriver bibliotekarien som en sorts polis, en auktoritär och tidvis skräckinjagande bibliotekarie som gärna kontrollerar, övervakar, förmanar, förlöjligar och förödmjukar låntagarna. Stereotypen kan enligt Seale (2008) skapa spänningar mellan biblioteksanvändare och bibliotekarier i och med bilden av bibliotekarien som auktoritativ, allvetande och någon som sitter på makt. Detta kopplas samman med en rädsla för att ställa frågor och uppfattas korkad. Seale (2008) lyfter en studie som kopplar samman denna rädsla för att ställa frågor med biblioteksångest, och Posner (2008) menar att bibliotekarier ofta får höra ursäkter från människor som själva anser att de ställt en dum fråga.

Följande kategori ger uttryck för en parodierad bibliotekarie som enligt Ohlsson (2013) består i en mer komisk alternativt satirisk stereotyp. Helt enkelt en lovlig, naiv och positiv bibliotekarie. Seale (2008) menar att tidigare nämnda stereotyp kring bibliotekarien som en polis i vissa fall kan vara en parodierad bibliotekarie om framställningen är satirisk. Nästa stereotyp liknar den som beskriver bibliotekarier som gamla ungmöer och där bibliotekarier ses som introverta och bokälskande, dock ligger fokus inte till lika stor del på utseendet. Kategorin benämns som *den inkompetenta bibliotekarien* där bibliotekarien ses som inkompeten när det kommer till den professionella kompetensen eller den sociala kompetensen. Slutligen presenterar Seale (2008) en kategori som består av bibliotekarier som hjältar, och vilken till största delen inrymmer positiva framställningar av bibliotekarier. Dessa representationer kan utgöras av beskrivningar av exempelvis hjälpsamma eller serviceinriktade bibliotekarier vilka

drar nytta av sin informationskompetens när det kommer till att hjälpa samt forma positiva relationer till låntagarna (Seale, 2008).

En stereotyp som lyfts av Posner (2008) och som Seale (2008) menar har likheter med tidigare nämnda kategori *den inkompetenta bibliotekarien* är bibliotekarier som know-nothings, helt enkelt inkompetenta bibliotekarier. Stereotypen grundar sig i tanken att yrket endast består i saker som att låna ut och återlämna material, hyssja besökare och dela ut böter när material inte återlämnas i tid. Ytterligare en stereotyp Posner (2008) redogör för är know-it-alls, vilka beskrivs som bibliotekarier vilka kan ge svar på alla sorters frågor. Kort sagt en allvetande bibliotekarie och som Posner (2008) menar bottnar i en syn på bibliotekarien som någon med makt och möjlighet att kontrollera tillgången till information, men också att bidra med sin hjälp. Dock enkom om bibliotekarien har ett intresse för frågan och är på gott humör.

Bibliotekariestereotypernas fortlevnad menar Rydbeck (2004) kan grunda sig i att biblioteksbesökare inte har insyn i bibliotekariens yrke utöver det som sker i yttre tjänst då de utför sysslor såsom att se till att det är ordning i lokalen och svara på låntagares frågor. Vidare menar Rydbeck (2004) att dömande attityder mot det biblioteksanvändarna föredrar att läsa leder till att stereotypen att bibliotekarier är överlägsna, osympatiska och kunskapens väktare lever kvar. Vassilakaki och Moniarou-Papaconstantinou (2014) i sin tur menar att de i sin studie försökt urskilja förändringar i både bibliotekariestereotyper och bilden av bibliotekarier. De konstaterar att det bland det analyserade materialet från åren 2000-2013 går att urskilja en beständig och till största delen negativ stereotyp kring bibliotekarier. Svårigheter att finna beskrivningar som är av ett mer positivt slag uppmärksammas även av Ohlsson (2013). Faktum är att det enligt Ohlsson (2013) krävs både långt och enträget sökande för att finna beskrivningar som är av ett mer positivt slag.

2.2 Bibliotekarien i dagspress och media

I följande avsnitt beskrivs skildringar av bibliotekarier i både dagspress och media. Detta för att ge en bild av hur bibliotekarier porträtteras i media samt belysa positiva och negativa tendenser i hur bibliotekarier beskrivs. Detta dels när det kommer till utseende och beteende, men även när det gäller hur yrket framställs.

Genom att se till hur bibliotekarieryket uppmärksammas i publikationer som inte riktar sig till personer inom yrkesgruppen blir det möjligt att skapa en bild av hur allmänheten ser på yrket (Dilevko & Gottlieb, 2004). För att se till en svensk kontext lyfter Rydbeck (2004) en, när forskningen utfördes, för bibliotekarier god arbetsmarknad och löner som ökat. Det har inneburit att yrket tillåtits ta mer utrymme i pressen. Bland annat uppmärksammar Rydbeck (2004) ett flertal artiklar i Dagens Nyheter som gett en bild av kompetenser kopplade till biblioteks- och informationsvetenskap som åtråvärt och intressant, något Rydbeck (2004) menar lett till att människors syn på yrket förändrats. Hur bibliotekarier omskrivs i artiklar har även Shaw (2010) intresserat sig för i sin studie kring hur bibliotekarier beskrivs i brittiska tidningar. I undersökningen noterades det att nära 89 procent av de analyserade artiklarna ingav ett positivt eller neutralt intryck av bibliotekarieryket. Vidare uppmärksammar Shaw (2010) att de tillfällen då bibliotekarier framställt som inkompetenta under åren 1998 och 2008 minskade.

Positiva trender i hur bibliotekarier skrivs fram i tidningar observeras även av Vassilakaki och Moniarou-Papaconstantinou (2014) vilka menar att det just bland tidningar finns en positiv trend gällande hur bibliotekarier beskrivs. Även i en studie av Dilevko och Gottlieb (2004) urskildes en positiv bild av bibliotekarier, en bild olik den stereotypa framställningen av bibliotekarier som tillbakadragna, tröga, tungsinta och lugna. Dilevko och Gottlieb (2004) återfann istället beskrivningar av bibliotekarier som personer som gett bidrag till forskningsframsteg. Viktigt att poängtera är att undersökningen endast analyserat dödsannonser vilket enligt Shaw (2010) resulterar i att de undersökta artiklarna präglas av en mer positiv atmosfär. Bland de artiklar Shaw (2010) undersökt uppmärksammas en avsaknad av beskrivningar av bibliotekarien som någon som hyssjar i materialet. Inte heller uppfattade Shaw (2010) att den stereotypa bilden av bibliotekarien som en fanatiker när det gäller att driva in skulder förekom vid något av de tillfällen böter omnämndes. Robinson (2006) har i sin studie undersökt skildringen av informationsproffs, däribland bibliotekarier, arkivarier och registerförvaltare, i tryckta medier i Australien och drar en liknande slutsats, nämligen en avsaknad av stereotypa skildringar i tryckt media.

Möjligheten att en avsaknad av stereotypiska skildringar kan vara kopplat till en större medvetenhet, försiktighet och ansvarskänsla bland tryckt medias rapportering diskuteras av Robinson (2006). Vidare menar Robinson (2006) att medias arbete har utvecklats och moderniserats samt att tidningar utvecklat etiska och journalistiska riktlinjer. Med det har också förmaningar om att undvika stereotyper formats. Dock framhäver Robinson (2006) det faktum att ordet *bibliotekarie* i tryckt media använts som en förolämpning i relation till vad som ansågs vara äldre och tråkiga kläder, men även när det kommer till beteende. I detta fall rörde det sig om ett tillfälle när Cricket Australia anmärkte på spelare på grund av att de valt att yttra sig offentligt. Likaså förekommer det i Shaws (2010) material vid ett fåtal tillfällen, närmaste bestämt åtta gånger, beskrivningar av bibliotekarier med ett ohjälpsamt eller opassande beteende. Gällande hur medias porträttering påverkat allmänhetens syn på bibliotekarier menar Tokarz och Mesfin (2021) att media bidragit till att samhället när de tänker på bibliotekarier ser kvinnor framför sig. Samtidigt menar Tokarz och Mesfin (2021) att media inte lyfter fram ledarroller inom biblioteket och vidare uttrycks en avsaknad av skildringar av manliga bibliotekarier i media. Därmed går det att urskilja en kluvenhet i att Shaw (2010) och Robinson (2006) endast uppfattar enstaka stereotypiska beskrivningar, och det Tokarz och Mesfin (2021) beskriver kring hur media påverkar bilden av bibliotekarier i den mening att en avsaknad av beskrivningar av manliga bibliotekarier bidrar till att människor fortsatt ser en kvinna framför sig när de tänker på bibliotekarier.

2.3 Synen på bibliotekarieyrket

I följande avsnitt avhandlas bilder och föreställningar av bibliotekarier forskning uppmärksammat hos personer utanför yrket. Utöver detta behandlar avsnittet synen på bibliotekariens arbete samt vilka arbetsuppgifter personer utanför yrket uppfattar att bibliotekarier ägnar sig åt. Vad dessa uppfattningar kan medföra för yrket och biblioteksanvändare berörs även det.

Akademikers lust att använda sig av biblioteket, men även deras informationssökningsbeteenden påverkas enligt Vassilakaki och Moniarou-Papaconstantinou (2014) av den bild av bibliotek och bibliotekarier som florerar. Studier har även visat att en okunskap gällande bibliotekariers utbildning hos

studenter påverkar deras vilja att ta kontakt med bibliotekarier (Seale, 2008) och dilemmat med hur synen på bibliotekarier riskerar att påverka människor som söker sig till biblioteken uppmärksammas även av Shaw (2010). Det Shaw (2010) beskriver är hur biblioteket utvecklats och anpassat sig när det kommer till att exempelvis erbjuda stora digitala samlingar, men att en viss problematik följer denna samhällsutveckling. Påföljden av den digitala utvecklingen är att många har ett större behov av hjälp eller stöd för att kunna utnyttja tillgången till digitala informationskällor. Risken är därmed att dessa behov inte uppfylls om allmänheten är omedvetna om de kompetenser informationspersonal besitter (Shaw, 2010). Denna ojämlikhet i människors tillgång till information som ett resultat av bristen på kunskap kring bibliotekariers arbete lyfts också av Seale (2008) och Rydbeck (2004) menar att en bristande insyn hos biblioteksbesökare när det kommer till arbetsuppgifter utöver det som sker i yttre tjänst kan bidra till att stereotypa bilder av bibliotekarier lever kvar.

I en undersökning kring hur bibliotekarier framställs i litteratur för unga vuxna samt om den förändrats över tid konstaterar Peresie och Alexander (2005) att bibliotekarier ofta framställdes i antingen negativ eller neutral dager, vilket också speglar hur bibliotekarier gestaltas i vuxenlitteratur. Peresie och Alexander (2005) menar att en brist på mångfald i hur bibliotekarier skildras i fråga om ålder och etnisk bakgrund kan påverka människors vilja att söka sig till yrket. De menar att människor med en etnisk bakgrund som är i minoritet kan påverkas särskilt att inte söka sig till yrket. En brist på mångfald ger även Tokarz och Mesfin (2021) uttryck för i en undersökning av jobbbannonser för bibliotekspedagoger och chefsbefattningar inom akademiska bibliotek. Tokarz och Mesfin (2021) noterade att det i jobbbannonser går att urskönja en fortsatt syn på bibliotekarieryrket som ett kvinnligt sådant, och att ledarskap inom yrket i sin tur är kopplat till maskulinitet. När det gäller användning av ett mer maskulint språk observerade Tokarz och Mesfin (2021) att det förekom i större utsträckning när det var fråga om chefsbefattningar.

I likhet med det Balling et al. (2008) uttrycker kring ett samhälle som ständigt förändras och till följd av det ställer nya krav gällande bibliotekariers kompetenser menar Ohlsson (2013) att bibliotekarierollen nu befinner sig i en tid av förändring. Det Ohlsson (2013) syftar på är den nya teknik som utvecklats och tillgången till internet ställer krav på utveckling inom biblioteksverksamheten. Detta för att biblioteken ur ett framtidsperspektiv skall fungera på ett sätt som är fortsatt relevant. Onwubiko (2022) belyser hur forskning visat att bibliotekarieprofessionen nått fram till en informationsålder. Denna informationsålder innebär att informationens ställning mer och mer framhålls som en ekonomisk resurs, något efterfrågat och en social rikedom. Därmed blir bibliotekarien en person av stor betydelse och någon som måste vara verksam som rådgivare, navigatör, sökare, utvärderare, bevarare och många fler roller.

Dock menar Onwubiko (2022) att både bibliotek och bibliotekarier underskattas därför att biblioteksanvändare inte har insyn i bibliotekariers arbete. En avsaknad av insikt i bibliotekariers arbete och bibliotekarieprofessionen leder även till att den stereotypa bilden av bibliotekarier inte förändras (Shaw, 2010; Rydbeck, 2004) och Seale (2008) drar samma slutsats men menar också att följderna även blir att varken bibliotek eller bibliotekariers förmågor nyttjas på ett effektivt sätt. I en studie av Fagan et al. (2021) vilken undersökt hur studenter vid ett amerikanskt universitet ser på universitetsbibliotekarier visade det sig att studenterna underskattade både bibliotekariernas löner och utbildningsnivå. Detta berörs även av Onwubiko (2022) som

lyfter en studie som visat att studenter kraftigt underskattar bibliotekariers genomsnittliga ingångslöner och utbildningsnivå. De ansåg även att bland annat yrkets professionella status var lägre än andra professioner och Onwubiko (2022) beskriver hur yrket bibliotekarie kan ses på många olika sätt. För somliga kan bibliotekarien vara någon som hanterar böcker och för andra kan det ses som bevarandet av böcker och andra material eller att tillhandahålla information till de som vänder sig till biblioteket. Fagan et al. (2021) menar att studenterna i deras studie hade uppfattningen att en universitetsbibliotekariers plikt främst var att erbjuda generell hjälp och hjälp med forskning, samt uppgifter såsom att ställa upp böcker på hyllorna. Uppgifter som är vanliga i universitetsbibliotekariers arbete men som Fagan et al. (2021) bedömde i hög grad var dolda för studenterna var utgallring av böcker, att skapa genomgångar som sedan publiceras online och att utvärdera studenters inläring. Fagan et al. (2021) noterade även att nära nittio procent av deltagarna uppfattade att universitetsbibliotekarierna ofta eller ibland undervisade i forskningsfärdigheter eller forskningskompetens. En viss skillnad mellan universitetsbibliotekariernas och studenternas syn på vikten av denna uppgift observerades dock. Universitetsbibliotekarierna själva klassade uppgiften som den viktigaste när den bland studenterna hamnade på en åttondeplats (Fagan et al. 2021).

Ett sammanhang där bibliotekarier ofta framställs positivt uppmärksammas dock av Peresie och Alexander (2005). De menar att bibliotekarier i barnböcker och serietidningar som riktar sig till barn i flera studier noterats ge en mer positiv bild av bibliotekarier. De refererar särskilt till en studie som visat att bibliotekarier i 22 barn- och bilderböcker publicerade mellan 1932 och 1973 skildrats på ett positivt sätt, genom beskrivningar såsom att de är attraktiva, hjälpsamma och vänliga (Peresie & Alexander, 2005). En vilja att hjälpa människor lyfts även av Fagan et al. (2021) vilka noterade att studenterna i deras studie ansåg viljan att hjälpa människor vara den främsta anledningen till att människor valde bibliotekarieryrket. Den näst mest förekommande anledning studenterna uppgav var en uppskattning av böcker och Fagan et al. (2021) noterade även att studenterna i många fall inte frågade efter bibliotekariernas hjälp därför att de inte var i behov av hjälp som rörde böcker. Fagan et al. (2021) menar att det kan ha ett samband med att studenterna kopplar samman bibliotek och böcker. I de fall studenterna bad bibliotekarierna om hjälp uppmärksammade Fagan et al. (2021) en trend bland studenterna, nämligen att de ber om bibliotekariernas hjälp därför att bibliotekarierna kan bistå dem när det kommer till att hitta just böcker.

3. Teori och metod

Kvalitativa tillvägagångssätt är enligt Bryman (2018) ofta inriktad på ord snarare än siffror, bygger på kontextuell förståelse, en mikroinriktning och inriktar sig på rika och fylliga data. Då denna studie avser analysera artiklar och fokuserar på hur bibliotekarier beskrivs i texter lämpar sig därför ett kvalitativt tillvägagångssätt för denna studie, snarare än en kvantitativ metod som vanligtvis behandlar siffror, generalisering och en makroinriktning (Bryman, 2016). För analys av text kan flera olika textanalytiska inriktningar vara användbara, till exempel innehållsanalys som kan vara lämplig i de fall syftet är att studera förändringar över tid, och diskursanalys (Bergström & Boréus, 2019).

Diskursanalys i sin tur förekommer i flera olika former (Bryman, 2018) och forskningsansatser vilka behandlar analyser av naturligt förekommande kommunikationsprocesser i olika kontexter (Keller, 2016). Bryman (2018) ger uttryck för hur diskursanalys utöver samtal går att tillämpa på texter, däribland tidningsartiklar och när det kommer till diskursanalys i studier som berör text är det enligt Bergström och Boréus (2019) textinnehållet som är centralt. Svensson (2019) menar även att diskursanalys kan vara en lämplig metod i de fall syftet är att undersöka identiteter eller subjektivitet och språkets betydelse för hur människor ser på sig själva. Men även för att förstå och studera språkanvändning samt effekter av detta som påverkar samhället, människor och deras relationer (Svensson, 2019). Därmed lämpar sig diskursanalys väl för denna studie som avser undersöka hur bibliotekarier framställs i dagspress. Textinnehållet i artiklarna är centralt i studien och så även bibliotekariers kollektiva identitet i fråga om vilka egenskaper och personligheter som kopplas till yrket, och därmed föll valet på diskursanalys.

3.1 Diskursanalys

Diskursanalys kan vara användbart för många olika typer av forskning och tillhandahåller både teoretiska och metodologiska redskap (Keller, 2016), det fungerar alltså inte enkom som en metod för dataanalys, utan tillsammans utgör de ett teoretiskt perspektiv och en metod (Winther Jørgensen & Phillips, 2000; Svensson, 2019). Därför beskrivs teori och metod för denna studie under en och samma rubrik.

De begrepp och teorier samt empiriska undersökningar som lagts fram och genomförts av Michel Foucault har enligt Winther Jørgensen och Phillips (2000) legat till grund för diskursanalysen. Diskursbegreppet så som det läggs fram av Foucault uttrycks av Bergström och Ekström (2019) som “practices that systematically form the objects of which we speak” (s. 258) och en majoritet av dagens diskursanalytiska metoder efterföljer föreställningen om sanningen som något som uppstår diskursivt.

Gällande begreppet diskurs inleder Winther Jørgensen och Phillips (2000) sin bok om diskursanalys med att konstatera att begreppet diskurs ofta används i vetenskapliga sammanhang utan att det ges några närmare förklaringar till vad begreppet har för innebörd. Dock formulerar Winther Jørgensen och Phillips (2000) ett sätt att definiera en diskurs, nämligen som “ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen)” (s. 7). Att begreppet använts i en rad olika sammanhang utan att definieras har föranlett att diskursbegreppet blivit tämligen oklart, dock menar Winther Jørgensen och Phillips (2000) att begreppet ofta utgörs av tanken att språket är arrangerat utefter

olika mönster vilka människors uttalande följer när de verkar inom olika områden, såsom till exempel inom politiken där man kan tala om en politisk diskurs.

Diskursanalys i sin tur innebär således analys av de mönster som återfinns och Bergström och Ekström (2019) uttrycker att diskursanalys innefattar bilden av språk samt hur språk används, och språket ses som ett verktyg för kommunikation. Detta verktyg ses inte som neutralt, språket ger istället uttryck för ett synsätt ur vilket en person ser på världen. Diskurser är föränderliga, består av regelsystem som innehåller övertygelser om världen och som människor kan både organiseras och kontrolleras utefter (Bergström & Ekström, 2019). Diskursanalys i sin tur sätter ofta frågor kring makt och maktrelationer i fokus (Bergström & Ekström, 2019). Makt bildar kunskap kring identiteter och relationer mellan grupper och individer och Winther Jørgensen och Phillips (2000) menar även att en bestämd social ordning krävs, och att detta grundar sig i makt. De övertygelser som kontrollerar och organiserar människor sker genom så kallade utestängningsmekanismer, exempel på detta är vad som ses som rätt eller fel, eller när något förbjuds (Bergström & Ekström, 2019). Makt är något som både skapar en fungerande omvärld och utesluter möjligheter. Genom att urskilja vilka möjligheter som utesluts synliggörs de sociala konsekvenser som efterföljer konkreta diskursiva struktureringar av det sociala (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Under rubriken *Forskarens roll* beskriver Winther Jørgensen och Phillips (2000) att målet med diskursanalys inte är att nå fram till ett svar på vad människor egentligen menar när de uttrycker något eller hur verkligheten bakom en diskurs ser ut. Målet är alltså inte att ta reda på vad som finns bakom diskursen eller gruppera olika uttalanden om världen som antingen korrekta eller inkorrekta. Istället arbetar forskaren för att utröna mönster som finns i utsagor genom att se till vad som antingen skrivits eller sagts och vilka sociala konsekvenser som kan följa av olika diskursiva framställningar (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Detta kommer väl till pass när det gäller denna studies strävan efter att undersöka mönster i hur bibliotekarier beskrivs i tre dagstidningar.

3.1.1 Laclau och Mouffes diskursteori

Ernesto Laclau och Chantal Mouffes inriktning menar Bergström och Ekström (2019) ofta benämns som diskursteori och fokuserar på maktkamper på en generell samhällsnivå. Utgångspunkten för inriktningen är att dessa maktkamper kan granskas genom en språklig betydelsekamp som pågår oupphörligen. Enligt Winther Jørgensen och Phillips (2000) är den övergripande föreställningen inom Laclau och Mouffes inriktning att sociala fenomen inte är varken fullständiga eller fullbordade och att det alltid existerar en social oenighet kring bestämda tolkningar av samhälle och identitet. Resultatet av dessa strider får sedan sociala konsekvenser. Winther Jørgensen och Phillips (2000) menar även att syftet med en diskursanalys är att utforska processer kring hur teckens betydelse skall fastslås och den uppgift som faller på diskursanalytikern är att undersöka dessa processer att att nå fram till en klarhet i det sociala.

För utvecklingen av sin teori har Laclau och Mouffé som det beskrivs av Winther Jørgensen och Phillips (2000) sökt brister i andra teoribyggen och inkonsekvenser i det som framstår vara författarens syfte och det som texten egentligen uttrycker. De uttrycker även att teorin grundar sig i strukturalistisk och poststrukturalistisk

språkfilosofi, vilka ser på språket som det som ger människor åtkomst till verkligheten. I enlighet med denna syn på språket är det genom det människor formar representationer av verkligheten, något som aldrig är en reflektion av faktiska verkligheten utan är baserad på de representationer människor skapat. Människors uppfattningar om en händelse eller ett fenomen kan alltså skilja sig åt utifrån olika perspektiv och diskurser. Inom diskurser förekommer det även kamper kring hur strukturen i diskursen skall se ut, vilken definition tecken tillräknas och vilka diskurser som skall dominera (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Laclau och Mouffes diskursteori tillhandahåller få konkreta verktyg för en textnära diskursanalys och det är därmed möjligt att kombinera deras teori med texter som skrivits av andra författare. Dock menar Winther Jørgensen och Phillips (2000) att deras begrepp går att använda i utförandet av en konkret diskursanalys. Därför kommer relevanta begrepp presenteras i följande avsnitt för att sedan i avsnitt 3.4 *Analysmetod* utvecklas i fråga om hur de nyttjas för analys av materialet.

3.1.2 Begrepp

Följande avsnitt behandlar för studien relevanta begrepp inom Laclau och Mouffes diskursteori, samt hur begreppen förhåller sig till varandra. Begreppen som för denna studie är relevanta kommer att introduceras enligt följande: tecken, element, flytande signifikator, moment, diskursifiering, nod, artikulering, nodalpunkt och ekvivalenskedjor.

Ett centralt begrepp i Laclau och Mouffes diskursteori är begreppet *tecken* vilket kan ses som två separata delar, dels uttrycket vilket består av namnet eller beteckningen, och begreppet vilket inrymmer innehållet eller det betecknade (Bergström & Ekström, 2019). De beskriver även relationen mellan beteckningen och det betecknade som term och tankeinnehåll. Det finns därmed ingen koppling mellan ord och begrepp de syftar på, och relationerna mellan förhållandena är godtyckliga. Detta då uttryck kan förändras och bli daterade vilket förändrar innebörden. Det diskursteorin lägger fokus vid är när tecknen får mening och hur det sker (Bergström & Boréus, 2019).

Element innebär de tecken som befinner sig i en konstant kamp och är fortsatt tvetydiga. För element som är speciellt omtvistade och öppna för ett flertal betydelser använder sig Laclau och Mouffe av begreppet *flytande signifikator*. I och med detta menar Bergström och Ekström (2019) att element lyfter fram diskursers mångtydighet i fråga om olika teckens innebörd. *Moment* i sin tur avser en så kallad fixering eller låsning av ett elements definition och *diskursifiering* betyder att ett teckens stabilitet förhöjs (Bergström & Ekström, 2019).

Enligt Winther Jørgensen och Phillips (2000) organiseras en diskurs utifrån det diskursiva fältet, vilket innebär att det som utesluts från diskurser är en del av det diskursiva fältet. Det diskursen strävar efter är därmed att göra element till moment och något som kännetecknar diskurser är att de minskar mångtydigheten hos tecken (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Ett element i en diskurs kan vara en *nod* och ha en speciell ställning, element kopplas samman med somliga tecken parallellt med att elementet särskiljs från andra tecken och tecknen får betydelse utifrån särskiljningarna (Bergström & Ekström, 2019). Genom att se till vad en diskurs betraktas associeras till,

eller invända mot, menar Bergström och Ekström (2019) att det blir möjligt att förstå diskursen.

Artikulering i sin tur innebär en form av praktik vilken formar relationer bland element och blir därmed förutsättningarna för en diskurs. För att undersöka artikulationer ställs frågor kring vilken eller vilka diskurser konkreta artikulationer grundar sig i och reproducerar. Kort sagt undersöks förhållanden mellan diskurser och genom att sätta ett ord i relation till andra tecken får det sin mening, något som sker genom artikulation (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). *Nodalpunkt* menar Winther Jørgensen och Phillips (2000) är ett privilegierat tecken utifrån vilket andra tecken organiseras runt. Förenklat är nodalpunkter att se på som att de organiserar diskursen och för att utröna hur diskurserna är diskursivt organiserade kan man undersöka hur nodalpunkten förhåller sig till andra tecken. En nodalpunkt är ett tomt tecken, och det är genom ekvivalenskedjor den får ett innehåll. Ett exempel som ges av Winther Jørgensen och Phillips (2000) är hur "liberal demokrati" får sin betydelse genom att de knyts till andra tecken såsom "fria val" och "yttrandefrihet". Det är genom att skapa *ekvivalenskedjor* det är möjligt att genomföra den diskursteoretiska diskursanalysen och ekvivalenskedjor konstrueras enligt Bergström och Ekström (2019) genom att forskaren ser till hur element binds samman med vissa tecken parallellt med att det skiljs från andra tecken.

3.2 Urval

Ett sätt att avgränsa sina sökningar efter material är enligt Svensson (2019) att avgränsa till textens tilltänkta mottagare. Ett exempel som ges av Svensson (2019) är att forskare om avsikten är att undersöka könsstereotyper i barnlitteratur rimligtvis kan välja att begränsa sig till litteratur som riktar sig till just gruppen barn. Dock understryker Svensson (2019) att frågan om de tilltänkta mottagarna faktiskt tar del av de texter som undersöks och ingår i urvalet är svårare att avgöra. För denna studie som strävar efter att undersöka hur bibliotekarier och deras arbete beskrivs har denna studie avgränsats till tidningar som riktar sig till allmänheten. Detta för att ge bredare bild av hur bibliotekarier beskrivs i artiklar som riktar sig till allmänheten och når fler utanför biblioteksvärlden jämfört med tidningar som är mer branschnära, såsom Biblioteksbladet.

Enligt Kantar Sifos (u.å.) räckviddsrapport för 2022 var de dagstidningar med störst räckvidd under år 2022 Aftonbladet, Expressen, Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. En sökning i Mediearkivet på artiklar innehållande *bibliot*karie* med avgränsning till artiklar publicerade under 2022 resulterade i 2 918 artiklar, varav 179 var publicerade i antingen Aftonbladet, Dagens Nyheter eller Svenska Dagbladet. Då inga artiklar publicerade i Expressen förekom i träfflistan har denna studie avgränsats till artiklar publicerade i Aftonbladet, Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Ytterligare en avgränsning gjordes till artiklar publicerade i tryckt press, denna avgränsning gjordes efter att det noterats att artiklarna i många fall förekom två gånger vid avgränsning till artiklar både publicerade i tryckt press och på webben, detta då artiklar publicerats både i den fysiska tidningen och webbtidningen. Utöver detta var flera av de artiklar som publicerats i webbtidningen låsta bakom en betalvägg varför sökningen avgränsades till tryckt press.

De två forskningsfrågorna låg till grund i avgörandet av huruvida en artikel var relevant för studien eller ej. För att en artikel skulle bedömas relevant krävdes att den uppfyllde minst ett av följande kriterium:

- beskriver bibliotekarier till det yttre
- beskriver bibliotekariers personlighet eller egenskaper
- beskriver bibliotekariers arbetsuppgifter

Kriterierna formulerades för att säkerställa att de utvalda artiklarna hade förutsättning att bidra till att besvara forskningsfrågorna, samt för att alla artiklar skulle bedömas utifrån samma riktlinjer. Detta för att minska risken för att urvalet skulle påverkas av egna åsikter eller uppfattningar under urvalsprocessen. Urvalet har således skett genom ett kriteriestyrt urval som av Bryman (2018) beskrivs som ett målstyrt urval där handplockning utefter kriterium leder till att de enheter som uppfyller de bestämda kriterierna väljs ut. Bland de artiklar som sållades bort fanns artiklar med kortare segment där personer som råkade arbeta som bibliotekarier svarade på en kort och för studien irrelevant fråga av typen: "Ska du värma huset med ved?". Även artiklar där DN:s bibliotekarie svarar på frågor vilka var orelaterade till bibliotekarieyrket valdes bort samt andra artiklar där yrket bibliotekarie enkom omnämndes kort och utan beskrivning, till exempel när en person uttryckte att en släkting arbetar som bibliotekarie.

3.3 Genomförande

En sökning i Mediearkivet på artiklar innehållande ordet *bibliot*karie* publicerade under 2022 resulterade i 2 949 tryckta artiklar. Sökningen avgränsades till artiklar publicerade mellan första januari 2022 och sista december 2022 och trunkering användes för att få fram så många relevanta artiklar som möjligt. Avsikten med trunkering i början och slutet av ordet var att få med träffar där olika former av ordet bibliotekarie förekom, såsom exempelvis bibliotekarier, samt folkbibliotekarie eller skolbibliotekarie. Valet att trunkera inuti ordet bottnade i att sökningen *bibliotekarie* avgränsat till år 2022 och tryckta artiklar gav 2 918 träffar och sökningen *bibliot*karie* gav 2 949 träffar med samma avgränsningar. Det förekom helt enkelt felstavningar av ordet. Dock visade det sig att sökningen *bibliot*karie* och *bibliotekarie* avgränsat till Aftonbladet, Dagens Nyheter eller Svenska Dagbladet genererade lika många träffar.

Artiklarna lästes igenom, först översiktligt för att bedöma om det fanns tillräckligt med stoff för att utgöra ett underlag för studien, och därefter grundligt i syfte att bedöma vilka artiklar som var lämpade för undersökningen. Av de 179 artiklar publicerade i antingen Aftonbladet, Dagens Nyheter eller Svenska Dagbladet bedömdes 58 artiklar utifrån tidigare presenterade kriterium vara relevanta för studien. Efter att artiklarna valts ut granskades de för att säkerställa att ingen artikel förekom flera gånger. Detta för att undvika att samma artikel behandlades som flera olika artiklar, något som annars riskerat att påverka resultatet i fråga om förekomst av ett visst fenomen. De artiklar som lämpade sig för studien var därmed 58 till antalet, varav 11 var publicerade i Aftonbladet, 28 i Dagens Nyheter och 19 i Svenska Dagbladet.

3.4 Analysmetod

För analys kommer begrepp som presenteras av Laclau och Mouffe tillämpas. Begreppen tecken, element, flytande signifikator, moment, diskursifiering, nod, artikulering, nodalpunkt och ekvivalenskedjor som tidigare presenterats tillämpas i analysen av artiklarna. Även begreppet makt är relevant för studien och lyfts därför i detta avsnitt.

Bibliotekarie kan ses som ett element, detta då det kan finnas skilda uppfattningar kring vad elementet bibliotekarie innebär. Exempelvis kan yrkesverksamma bibliotekarier och människor utanför yrkets bild av vad en bibliotekarie är och vad den gör skilja sig åt. Genom att se till hur elementet *bibliotekarie* binds samman med somliga tecken samt hur det skiljs från andra tecken konstrueras ekvivalenskedjor (Bergström & Ekström, 2019) och möjliggör därmed att i materialet urskilja vilka ord som kopplas samman med bibliotekarier. På så sätt blir det möjligt att analysera hur bibliotekarier omskrivs i artiklarna genom att se till de tecken som i artiklarna framträder i relation till elementet bibliotekarie.

För en konkret diskursanalys menar Winther Jørgensen och Phillips (2000) att begreppet nodalpunkt kan vara användbart. Genom att se till hur nodalpunkter förhåller sig till andra tecken är det möjligt att utröna hur diskurserna är diskursivt organiserade. Detta genom att nodalpunkten sätts i förbindelse med andra tecken. Nodalpunkter får ett innehåll genom ekvivalenskedjor (Winther Jørgensen & Phillips, 2000) och genom att sätta ett ord i relation till andra tecken får det sin mening, något som sker genom artikulation och är förutsättningen för en diskurs (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). När begrepp skrivs fram eller ihop på ett särskilt sätt, eller artikuleras på ett särskilt sätt och därigenom genererar en specifik mening kan den ömsesidiga och förändrade betydelsen skapa en grund för en diskurs. Därmed kommer begrepp som förekommer i relation till elementet bibliotekarie att analyseras utifrån om de kan ses som element, flytande signifikator, moment eller noder, och relationer mellan begreppen kommer att analyseras utifrån om de kan lägga en grund för en diskurs.

Utöver dessa begrepp kommer begreppet makt användas i analysen av artiklarna. Gällande diskurser och maktbegreppet menar Bergström och Ekström (2019) att ett tillvägagångssätt för att studera maktfrågor är genom att se till vilka effekter som kan efterfölja en diskurs. Detta genom att observera hur olika grupper gagnas alternativt missgynnas av diskursers effekter (Bergström & Ekström, 2019) och genom att se till vilka möjligheter som utesluts framhävs sociala konsekvenser som efterföljer konkreta diskursiva struktureringar av det sociala (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Begreppet synliggör därmed följderna och de begränsningar som följer av diskurser som urskiljs i materialet.

Under analysarbetet lästes artiklarna igenom i sin helhet ett flertal gånger. Citat vilka bedömdes hjälpa till att svara på forskningsfrågorna samt den kontext citatet förekom i sparades i ett separat dokument. All omkringliggande text som ansågs nödvändig för att sammanhanget bibliotekarier nämndes skulle framgå sparades även det ner i dokumentet. Även referat av artikelns innehåll skrevs ihop i de fall en större del av artikeln behövdes tas i beaktning. Alla artiklar sparades även i sin helhet i ett dokument för att underlätta arbetet när det krävdes ytterligare genomläsningar. De citerade

artiklarna försågs även med ett nummer för att det när artiklarna refereras till skall vara tydligt vilken artikel citatet kommer från, samt vara lättare att särskilja artiklarna.

3.6 Etiska aspekter

Då denna studie grundar sig i den bild av bibliotekarier som återges i dagstidningar och följaktligen samlat in och analyserat artiklar publicerade i tre dagstidningar har författarna till artiklarna inte haft möjlighet att varken godkänna eller avböja användningen av deras artiklar i detta syfte. Idealet menar Vetenskapsrådet (2017) är att personen forskningen rör skall vara informerad om att forskningen bedrivs och även gett skriftligt samtycke till medverkan. Dock är det enligt Byrne (2022) fritt fram att både observera och rapportera kring det som sker i det offentliga. Människors beteende som visas för allmänheten är alltså möjligt att observera och rapportera kring, det är enligt Byrne (2022) först i forskning där man möter människor i en privat kontext det av forskaren krävs att man informerar människor om att de observeras. Då artiklarna som legat till grund för studien alla är offentliga och tillgängliga för allmänheten då de är publicerade i dagstidningar sågs de därmed i enlighet med det Byrne (2022) uttrycker om rapportering och observation i det offentliga som godtagbara att använda i detta syfte.

Vidare är det av största vikt att artiklarna behandlas rättvist och att textinnehållet inte förvanskas. Vetenskapsrådet (2017) ger uttryck för att en generell regel att förhålla sig till inom forskning är ärlighet kring den bedrivna forskningen och Bos (2020) lyfter så kallade uppförandekoder som fungerar som vägledande principer för att underlätta etiska reflektioner. Detta då det inte finns en bestämd uppsättning exakta regler som berättar vilka handlingssätt som är berättigade att kallas etiska. Ett exempel på en delad värdering som ofta förekommer inom akademiska uppförandekoder är *ärlighet*. Inom detta begrepp inryms bland annat att vara ärlig vid presentation av information, att inte fabricera, förfalska eller återge data inkorrekt (Bos, 2020). För att minimera risken att urvalet påverkats av personliga värderingar och därför gett ett missvisande resultat skapades tidigare presenterade kriterium utifrån vilka artiklarnas relevans bedömts. Artiklarna har även lästs igenom i sin helhet ett flertal gånger för att minska risken att för studien relevanta delar av artikeln plockats från sitt sammanhang och kontexten gått förlorad.

4. Resultat och analys

Till grund för denna studie som avser undersöka hur bibliotekariers arbete omskrivs i dagspress och vilken bild som ges av bibliotekarier låg 58 artiklar publicerade i tre svenska dagstidningar. Artiklarna består till största delen av reportage, krönikor och debattartiklar, och en majoritet skildrar bibliotekarier och deras arbete i samtiden. Dock förekom även ett antal historiska återgivningar. Resultatet presenteras i följande avsnitt och analyseras med hjälp av tidigare presenterade begrepp från Laclau och Mouffes diskursteori.

4.1 Bibliotekariers utseende

Bland de beskrivningar av bibliotekariers yttre som förekom i artiklarna bestod de nästan uteslutande av beskrivningar kring hur bibliotekarier är klädda. De beskrevs bland annat med ord som *gamla kläder* och *lappade kläder*. Gamla kläder användes i en bibliotekaries egen beskrivning av sig själv där hon bland annat uttryckte att hon trivs med att gå runt i sina gamla kläder. Lappade kläder i sin tur användes för att beskriva hur en person som föddes under 1600-talet och arbetade som bibliotekarie såg ut under slutet av sitt liv. I samband med lappade kläder beskrivs han även som en person som framåt slutet av sitt liv stämplades som en lite udda person med gammalmodig peruk utöver de lappade kläderna. När det kommer till artiklar som beskriver bibliotekarier som levt längre bak i historien, däribland en hovbibliotekarie, berör samtliga manliga bibliotekarier och deras arbete.

Bland beskrivningar av bibliotekariers klädesplagg var inga beskrivningar återkommande och beskrivningar av bibliotekariers utseende är de som upptagit minst utrymme i de artiklar som legat till grund för denna studie. Värt att notera är även att endast en beskrivning är uppenbart positiv, nämligen en bibliotekarie som beskrivs ha en kort och tuff frisyra. I övrigt framstår det finnas en avsaknad av uppenbart positiva beskrivningar såsom till exempel att en bibliotekarie är *modernt* eller *smakfullt* klädd. En artikel gav en tydlig bild av vad för typ av kläder skribenten ansåg vanligtvis kopplas till bibliotekarier genom följande beskrivning:

De färgstarka, mönstrade och lössittande kläderna har blivit till en sinnebild av hur en svensk "kulturkvinna" ska se ut. Säg den bibliotekarie i övre medelåldern som inte äger ett Gudrun Sjödén-plagg. (4)

Artikeln fokuserar på hur modedeförretaget Gudrun Sjödén vill förmedla ett medvetet och ekologiskt budskap med sitt varumärke, men att de som arbetar för företaget i själva verket ger en beskrivning av företaget som "en toppstyrd kultur" (4) med ägare som bland annat vägrar teckna kollektivavtal. I citatet går det att utläsa hur artikeln kopplar tecknet *kulturkvinna* till elementet *bibliotekarie* och hur varumärket som associeras med yrket vill stå för ett medvetet och ekologiskt budskap. Även färgstarka, mönstrade och lössittande kläder förknippas i artikeln med bibliotekarier. I artikeln lyfts en vanligt förekommande beskrivning av bibliotekarier, nämligen som en äldre kvinna, (King, 2021; Spinning, 2016) och beskrivningen passar in på den klassiska stereotypen som en medelålders eller äldre kvinna (Rydbeck, 2004).

Robinson (2006) noterade i sin studie att ordet *bibliotekarie* i tryckt media använts som en förolämpning i relation till vad som ansågs vara äldre och tråkiga kläder. Beskrivningen av kläderna i artikel (4) är inte nödvändigtvis negativ i det att kläderna som anses typiska för en kvinnlig bibliotekarie i övre medelåldern beskrivs som äldre eller tråkiga som Robinson (2006) uppmärksammat. Dock förekommer beskrivningen i ett sammanhang där ett modeföretag vill associeras med medvetenhet och ett ekologiskt budskap, men där arbetsplatsen för företaget istället beskrivs som ett skräckvälde.

En beskrivning av bibliotekarier som inte redogjorde för hur bibliotekarier är klädda var en beskrivning som målade upp en bild av sig själv enligt följande:

Jag har blivit hårigare än de flesta cismän, jag har skägg och har börjat bli tunnhårig, så i dag händer det aldrig att en främling läser mig som kvinna. (...) Jag tolkas säkert som feminin och böig, men min fjollighet har jag för det mesta ingenting emot. (11)

I artikeln talar bibliotekarien om sin upplevelse av att leva som transperson och uttrycker själv att han tror sig uppfattas som feminin. Sammantaget ger artiklarna en spretig bild av bibliotekariers utseende. Gemensamt för nyss nämnda artikel samt ytterligare två artiklar är dock kopplingen mellan bibliotekarier och femininitet. I en artikel om en ukrainsk bok som skall ges ut i Sverige anges bibliotekarie som exempel på ett kvinnoyrke. Den ukrainska författaren till boken menar att alla läromedel i Ukraina målar upp en bild av en typ av familj där mamman är i köket, pappan läser tidningen framför tv:n och tillsammans har de två barn. Författaren till boken menar att "Alla yrken var männens, utom lärare, sjuksköterska och bibliotekarie." (15) och menar sig utmana denna bild i sin bok. I en annan artikel förekommer ett exempel på hur bibliotekarier antas vara kvinnor. Artikel berör Sveriges sjukvård och i artikeln förekommer meningen: "Be en bibliotekarie berätta om den kombination av värmestuga och socialkontor som hennes arbetsplats har förvandlats till." (18) vilket ger intrycket att den skribenten ser framför sig när ordet bibliotekarie nämns är en kvinna. Vidare beskrivs avsevärt fler kvinnliga än manliga bibliotekarier i artiklarna, dock förekommer även beskrivningar av bibliotekarier där könstillhörighet inte framkommer.

Samttaget pekar detta mot en bild av bibliotekarie som något feminint och därmed kan *feminin* ses som ett tecken förknippat med elementet *bibliotekarie*. Efter att ha skapat en ekvivalenskedja över de beskrivningar av bibliotekarier som förekommer framstår det finnas en avsaknad av uppenbart positiva skildringar. Här följer en del av den ekvivalenskedja som skapats över tecken som kopplas till elementet *bibliotekarie*.

Ekvivalenskedja över bibliotekariers utseende:

- färgstarka, mönstrade och lössittande kläder
- gammalmodigt klädd
- lappade kläder
- kulturkvinna
- hårig
- skägg
- tunnhårig
- kort tuff frisyr
- feminin

Detta ger en översikt över bibliotekariebeskrivningarna och genom att se till dessa tecken vilka alla använts för att beskriva bibliotekariers utseende blir det tydligt att de är i det närmaste genomgående neutrala eller negativa. Beskrivningar såsom gamla kläder, gammalmodig peruk och lappade kläder ger en bild av bibliotekariers klädsel som stillös och simpel. Sammantaget får beskrivningarna bibliotekarier att framstå som något oönskvärt att liknas vid när det gäller utseende. Tillsammans utgör de grunden för en diskurs om bibliotekarien som något icke-tilldragande.

4.2 Bibliotekariers personlighet och egenskaper

I artiklarna återfanns många positiva beskrivningar av bibliotekarier i fråga om deras personlighet och egenskaper. Två artiklar kopplar samman bibliotekarier och spridning av kunskap. En bibliotekarie har erhållit ett pris för sin "...förmåga att inspirera och sprida kunskap till såväl elever som kollegor" (13) och en bibliotekarie i en annan artikel uttrycker själv att det för bibliotekarier är vanligt att vilja understödja gemensam kunskapsuppbyggnad. Detta demonstreras i följande citat:

Som bibliotekarie blir jag extra förtjust över rådet att inrätta allmänna bibliotek. Typiskt för bibliotekarien är en önskan att bidra till gemensam kunskapsuppbyggnad genom att på olika sätt dela med sig av kunskap om bibliotekets skatter, sprida information, underlätta åtkomst, förbättra sökvägar, förenkla för den intresserade att ta del av det som biblioteket erbjuder. (5)

I dessa artiklar beskrivs bibliotekarier som personer med en önskan om eller förmåga att sprida eller bidra till kunskap. I föregående citat går det även att utläsa en strävan efter att hjälpa människor, i detta fall att förbättra sökvägar och förenkla människors möjligheter att nyttja biblioteket. En vilja att hjälpa till och underlätta för människor beskrivs även i en artikel som handlar om vilken viktig roll taltidningar kan spela för en människa. Där uttrycks det hur taltidningar kan vara ett sätt att fortsätta ta del av nyheter, något som kan vara viktigt för personer som tidigare läst tidningen regelbundet. Bibliotekarien som intervjuats beskriver hur människor kan gå tillväga för att få tillgång till taltidningar och uttrycker även att människor kan vända sig till biblioteket för att få tillgång till talböcker och att bibliotekarier kan hjälpa till att ladda ner talböcker till användarens spelare. Därmed kan tecknet *hjälpsam* kopplas till elementet *bibliotekarie*.

Det finns även beskrivningar av hur bibliotekariens arbete handlar om att sätta de människor de möter och har framför sig i centrum och en beskrivning av en fiktiv bibliotekarie som någon som guidar huvudpersonen in i böckernas värld, trygghet och ordets magi. Bibliotekarien beskrivs därmed som någon som bidragit till att skapa trygghet för huvudkaraktären. I följande citat från en annan artikel gestaltas bibliotekarier istället på ett mer negativt sätt:

Hon berättade senare att bibliotekarier alltid kollade konstigt på henne när hon la fram de böcker hon ville låna. Isaac Asimov! Sci-fi! En respekterad läkare ska ju ha båda fötterna på jorden, tänkte de säkert, inte läsa rymdflum. (1)

Här framställs bibliotekarien som någon som är dömande i och med antagandet om att bibliotekarien skulle värdera och döma låntagarens val av böcker. Uppfattningen att bibliotekarien dömer låntagarens val av böcker berörs av Rydbeck (2004) som menar att

kritiska attityder gentemot låntagarnas val av litteratur bidrar till att stereotypen av bibliotekarien som någon som är överlägsen, osympatisk och en kunskapens väktare kvarstår. Vidare har beskrivningar i form vad som anses gå emot hur en bibliotekarie är uppmärksam i två artiklar. Följande citat utgör en beskrivning av en person som arbetar som bibliotekarie:

Kanske en otypisk bibliotekarie - högljudd, extrovert och nära till känslor, vilka hon ofta och gärna ger uttryck för. Som liten åkte Melody ofta med sin pappa på musikturnéer och hängde backstage med rockstjärnor. (7)

Elementet *bibliotekarie* skiljs i artikeln därmed från tecknen *högljudd*, *extrovert* och *känslös* och bibliotekarien ses istället som en motsats till dessa tecken. I artikeln beskrivs det hur en person som arbetar som bibliotekarie är bland annat utåtriktad och extrovert, samtidigt som artikeln ger uttryck för att beskrivningen skulle vara atypisk för hur en bibliotekarie vanligtvis är. I en annan artikel beskriver en bibliotekarie sig själv som *hemmakär* och *solist*, vilket står oemotsagt och ytterligare bidrar till idén att bibliotekarien som någon som inte är extrovert. Ytterligare ett tecken som skiljs från elementet *bibliotekarie* framkommer i följande frågeställning som besvarats i en tidningsartikel:

Nu vet ju vareda kotte att många av våra största författare haft en sidokarriär som hemliga agenter, så författarspioneri behöver vi inte orda om här. Jag är mer intresserad av vad ni bibliotekarier har att komma med. Har det funnits några spionbibliotekarier? Om du ursäktar har jag svårt att tro det. Ni är ju inte direkt en kår med anlag för våghalsighet. Men hoppas kan man ju! (10)

Citatet ger uttryck för att bibliotekarier inte skulle vara våghalsiga, elementet *bibliotekarie* skiljs därmed från *våghalsighet*. Svaret som följer motsätter sig dock denna föreställning om att bibliotekarier skulle vara försiktiga eller fega. I svaret ges istället beskrivningar av hur bibliotekarier i olika situationer agerat på ett modigt sätt. Skildringar av bibliotekarier som *tappra läsfrämjare* vilka riskerat livet under bombräder och hur *tappra eldsjäl*ar grävt fram böcker ur biblioteksruiner presenteras som svar på frågan. I artikeln lyfts även den så kallade KGB-bibliotekarien, en man som beskrivs som *modig* och används som exempel för att demonstrera hur spionbibliotekarier både förekommit och förekommer. Även ukrainska bibliotekariers insatser nämns kort och artikeln framhäver bland annat hur biblioteken fungerar som skyddsrum och hur "alla som har möjlighet fortsätter ihärdigt att låna ut böcker." (10)

Därmed går det i artikeln att urskilja en motsättning mellan den bild av bibliotekarien som motsats till våghalsighet frågeställaren lägger fram och den skildring av bibliotekarier som presenteras i svaret. Bland artiklarna lyfts både en bibliotekarie som är högljudd, extrovert och har nära till känslor, något som i samma artikel lyfts som något avvikande för bibliotekariers egenskaper, och bibliotekarier som grupp beskrivs i artikel (10) både som våghalsiga och tappra. Det kan förekomma kamper om hur strukturen i diskursen skall se ut (Winther Jørgensen & Phillips, 2000) och i artiklarna framstår det finnas en kamp kring betydelsen av elementet *bibliotekarie*. Å ena sidan beskrivs bibliotekarier som personer vilka inte är våghalsiga, å andra sidan presenteras skildringar av bibliotekarier som *tappra eldsjäl*ar.

När jag skriver så, "lesbiska relationer" och "explicit", vet jag att vissa läsare kommer att dra öronen åt sig. De tror att samkönat begär uteslutande skildras i mästrande syfte. Existerar det ens, annat än som påhitt av genuskonsulter, skolbibliotekarier och andra föraktliga yrkeskategorier? (14)

Citatet kommer från en recension av en bok av en författare som i sitt verk berör lesbiska relationer och skolbibliotekarien används här som ett exempel på en yrkesgrupp som av somliga ses som föraktlig. Det finns därmed både exempel på positiva beskrivningar av bibliotekarier, att de är hjälpsamma, tappra läsfrämjare och vill sprida eller bidra med kunskap, och negativa skildringar. Ett flertal gånger används böcker i exemplen kring bibliotekariers personlighet och egenskaper, såsom att de fortsätter låna ut böcker trots krig, att de är kritiska gentemot låntagares val av böcker och som någon som vägleder en huvudpersonen in i böckernas värld, trygghet och ordets magi. De tecken som är mest framträdande i beskrivningarna lyfts fram i följande del av den ekvivalenskedjan som skapats över tecken som kopplas till elementet *bibliotekarier*.

Ekvivalenskedja över bibliotekariers personlighet och egenskaper:

- hjälpssamma
- kunskapsspridare
- tillbakadragna (nodalpunkt)
- lågmälda (nodalpunkt)

Dessa tecken är de som tydligast framträder i artiklarna och sammantaget formar de en diskurs om bibliotekarier som anspråkslösa. Genom beskrivningarna av hur högljudd, extrovert, känslös och våghalsig är avvikande för hur bibliotekarier är som personer tycks det finnas en övertygelse om att bibliotekarier är lågmälda och tillbakadragna. Detta trots att påståenden såsom att bibliotekariekåren skulle vara utan anlag för våghalsighet får mothugg och bemöts med exempel på djärva bibliotekarier. Det framstår som nämnt tidigare finnas en kamp kring betydelsen av elementet *bibliotekarie*. Makt stänger ute möjligheter (Winther Jørgensen & Phillips, 2000) och genom att en högljudd, extrovert och känslös bibliotekarie beskrivs som atypiskt för hur bibliotekarier är som personer blir en social konsekvens som följer diskursen om bibliotekarier som anspråkslösa att de bibliotekarier som har personlighetsdrag som inte stämmer överens med diskursen lyfts fram som avvikande.

4.3 Bibliotekariers arbetsuppgifter

Gällande beskrivningar av bibliotekarier och deras arbetsuppgifter var nära nog alla aktiviteter på något sätt kopplade till litteratur och böcker. Redogörelser för hur bibliotekarier ställer upp böcker i hyllorna, att de hanterar inköp, gallring, tillgängliggör litteratur, tipsar om litteratur och erbjuder bokcirklar är exempel på arbetsuppgifter som beskrevs. En specifik aktivitet som förekom ett flertal gånger bland artiklarna var just att ställa upp böcker i hyllorna vilket följande två citat är exempel på:

Under tiden på väntelistan blev Cecilia allt sjukare. Hon arbetar som bibliotekarie, men vissa dagar orkade hon inte göra ens de enklaste saker. Att gå runt och ställa tillbaka böcker kunde vara helt omöjligt och när hon gick till bilen på parkeringen ett tiotal meter bort måste hon stanna och vila på vägen. (2)

Bakom bokhyllorna cirkulerar [namn] kollegor med rullvagnar fyllda med låneböcker som ska placeras på hyllorna före öppning. (6)

Bland de arbetsuppgifter som beskrivs i artiklarna är tidigare nämnda arbetsuppgifter alla kopplade till böcker eller litteratur. Därmed går det att skönja en koppling mellan elementet *bibliotekarie* och både tecknet *litteratur* och *böcker*. I åtskilliga artiklar nämns bibliotekarien även som på något sätt viktig för elever och/eller skolmiljön.

Återkommande bland artiklarna är synen på bibliotekarien som en viktig person när det kommer till att få elever att vilja läsa och för att hjälpa dem att hitta lämplig litteratur. Bibliotekarier och skolbibliotekarier beskrivs som viktiga för att bidra till att elever som sällan läser skall hitta passande litteratur. En artikel menar att varje skola behöver bland annat en bibliotekarie som en del av en hållbar arbetsmiljö och i en artikel uttrycks det hur att som skola ha ett flertal heltidsanställda bibliotekarier är något att skryta om. En bild av skolbibliotekariens värde för elever, deras läsning och presentationer yttras i följande citat:

Enligt lagen ska elever i grund- och gymnasieskolan ha tillgång till skolbibliotek. Om det ska kunna användas på daglig basis räcker det inte med en bokhylla i ett hörn, utan det måste bestå av ett brett bok- och tidningsutbud som ständigt uppdateras. (...) välfungerande skolbibliotek med kvalificerad och motiverad personal bidrar till att barnen blir goda läsare. Dessutom har elevernas prestationer försämrats på skolor som dragit ner på antalet timmar för skolbibliotekarien. (8)

Gemensamt för artiklarna som berör bibliotekarier och skolan är att bibliotekarien lyfts som en viktig beståndsdel för att skolans verksamhet skall fungera så bra som möjligt.

Regeringen har gjort flera satsningar för att stimulera läsintresset hos barn och unga och väcka nyfikenheten för olika sorters litteratur, men också för att ge personal i förskolan och skolan verktyg och kompetens att stärka barns och elevers språkutveckling.” (...) Regeringen har alltså gett skolans personal kompetens, i stället för att sätta in den personal som redan har exakt den kompetens som krävs (läs: utbildade skolbibliotekarier). (...) Elever behöver inte en lässatsning till. De behöver läromedel som hjälper dem in i läsandet. De behöver skolbibliotek där de kan utforska litteraturens värld, och de behöver skolbibliotekarier som hjälper dem att hitta rätt. (9)

Därmed sätts elementet *skolbibliotekarie* samman med tecknet *litteratur* och åsikter om att de skulle vara viktiga för elevernas läsning och möjligheter att finna lämplig litteratur återkommer. Det förekommer även ett antal negativa beskrivningar av skolbibliotekarier där artikelförfattare redogör för hur en skolbibliotekarie betygsatt elever vid ett gymnasium, något personen inte haft befogenhet att göra.

Bibliotekarien nämns även i en artikel som en kulturbärare och artikeln beskriver hur bibliotekarier “bär kulturen på sina spåda axlar” (16). Artikeln beskriver en när artikeln publicerades ny monologföreställning som hyllar “och ibland varmhjärtat skojar med, alla dessa anonyma människor som bär kulturen på sina spåda axlar” (16), med vilka bland annat bibliotekarier, orkestermusiker och museivakter åsyftas. Åsikten att bibliotekarien skulle ha en koppling till kultur återfinns även i en artikel kring ett starkare demokratiförsvar. I artikeln som är ett omarbetat utdrag ur en bok kring konst

och demokrati beskrivs det hur konsten och kulturpolitiken behöver få sin rättmätiga plats i samhällets centrum. Detta för en bestående demokrati, och i artikeln listas tolv punkter som enligt författaren skall bidra till ett starkare demokratiförsvar. I den första punkten som listas går det att utläsa hur den förnyade kulturpolitiken skall medföra att kulturhus med bibliotek och konstnärlig verksamhet finns tillgängligt i tätorter och bostadsområden där invånarantalet överstiger tusen. Vidare beskrivs offentliga bibliotek, kulturhus och skapande verkstäder som demokratins arenor och författaren menar att de kan utvecklas genom att folkbiblioteken byggs ut och författaren uttrycker även en önskan om att bibliotekariekåren skall växa.

En artikel beskriver hur Ukrainas kulturarv varit hotat sedan krigets utbrott samt att flera ukrainska bibliotek skadats. I samband med detta uttrycker en biträdande riksbibliotekarie på Kungliga biblioteket att de kommer att samarbeta med kollegor i Ukraina för att ta hand om digitalt material som behöver förvaras och räddas. I en artikel kring svenska partiers ståndpunkt kring frågor som rör kulturpolitik yttras följande åsikt:

Skolbibliotek ska finnas i alla skolor, för jämlik tillgång till litteratur, läromedel och digitala resurser. I dag är skillnaderna stora. Många vinstdrivande friskolor har en boklåda i stället för ett bra bibliotek och bibliotekarier. Likvärdigheten brister och vinstjakten försämrar kvaliteten. (17)

Utöver att bibliotekarier lyfts i kulturpolitiskt sammanhang uttrycker ett parti även en önskan om en större tillgång till utbildade skolbibliotekarier samt en större kunskap hos rektorer när det kommer till integrering av skolbibliotek i undervisningen. Vad skolbibliotekarien konkret kan bidra med lyfts dock inte. Av andra partier anses det viktigt med utbildad personal i skolbiblioteken och åsikten att skolbibliotek skall vara bemannade lyfts. Vad ett bemannat bibliotek innebär vidareutvecklas dock inte och vem som skall fylla denna roll beskrivs inte av de partier som talar om vikten av bemannade skolbibliotek. Att bibliotekarier i ett flertal artiklar beskrivs som en del av kulturpolitiken och som ett yrke med koppling till kultur är dock tydligt. Elementet *bibliotekarie* kan därmed kopplas till tecknet *kultur*.

När det kommer till bibliotekariers arbete förekom yrkestitlar vilka tyder på en högre befattning, nämligen riksbibliotekarie och biträdande stadsbibliotekarie, vid ett tillfälle vardera bland beskrivningarna av manliga bibliotekariers arbete. Gällande beskrivningar av kvinnliga bibliotekarier uppmärksammades en yrkestitel som indikerar en chefsposition, nämligen en beskrivning av en kvinnlig stadsbibliotekarie. Detta trots att en majoritet av bibliotekarierna som beskrevs var kvinnor.

Arbetsuppgifter som inte var tydligt kopplade till böcker eller litteratur var programverksamhet, att hjälpa till med IT-frågor, samarbete för kulturarv samt bevarande av material. En artikel beskriver hur original av protokoll, tidningsartiklar, fotografier, filmer, ljudupptagningar, brev och litteratur efterses och vårdas av dels bibliotekarier, men även arkivarier. Biblioteket i sin tur benämns som demokratins skattkammare och att det är av största vikt att dess skatter försvaras och värnas om när demokratin utmanas. Artikeln ger även uttryck för hur det i de original som finns bevarade existerar en oförfalskad verklighet. Denna oförfalskade verklighet bevaras och vårdas av bibliotekarier och arkivarier, och artikeln förmedlar även en önskan om att biblioteken skall bli en del av totalförsvaret.

Vidare beskriver en stadsbibliotekarie i en av artiklarna hur åtkomsten till information är mer omfattande än någonsin och att bibliotekets uppdrag idag i stor utsträckning går ut på att vägleda människor i detta flöde. Liknande tankar lyfts av Onwubiko (2022) som menar att bibliotekarien måste vara verksam som rådgivare, navigatör, sökare, utvärderare, bevarare och mycket fler roller. Stadsbibliotekarien som intervjuas i artikeln i sin tur menar att det inneburit en ökad programverksamhet vilket ställer nya krav. En problematik kring vilka evenemang som skall anordnas och vilka gäster som skall, eller inte skall, bjudas in som en följd av en avsaknad av erfarenhet och rutiner ger stadsbibliotekarien också uttryck för. Biblioteket har rutiner och vana när det kommer till gallring och placering av böcker i biblioteksrummet, något stadsbibliotekarien menar kan vara känsligt även det, men att detta saknas när det kommer till bland annat vilka evenemang som skall anordnas. Artikelförfattaren själv menar att det är tydligt att biblioteket då det i och med sin öppenhet för allmänheten blir en arena för samtida stora konflikter av olika slag, däribland kulturella. Vidare menar artikelförfattaren att det inte är förvånande att bibliotekens demokratiska uppdrag därmed utmanas.

Bokcirklar lyfts i två olika artiklar som en aktivitet biblioteken och bibliotekarierna erbjuder unga, och i den andra artikeln beskriver en bokcirkel för vuxna. Bokcirkeln för vuxna beskrivs ha utvecklats från att bestå i en diskussion av bokens karaktärer eller olika teman till en diskussion kring hur personerna själva förhåller sig till karaktärerna. Detta efter att en bibliotekarie gått en kurs i biblioterapi. I artikeln beskrivs det hur bibliotekarie kan komma att behöva samarbeta med psykologer och socionomer när det kommer till biblioterapi. En programsamordnare på ett stadsbibliotek som intervjuats uttrycker en vilja att arbeta för att nå fram till ett svar på hur biblioteken skall kunna arbeta hälsofrämjande med utgångspunkt i litteratur. Litteratur framstår återigen vara en central del i bibliotekariers arbete och kan därmed ses som en nodalpunkt. Ytterligare en del av bibliotekariers arbete som nämns ett flertal gånger är bibliotekarie och juryarbete. I dessa fall omnämns bibliotekarie som medlemmar av en jury tillsammans med bland annat litteraturvetare, litteraturkritiker och författare, och som står bakom beslutet kring vem som tilldelas litteraturpriser såsom Augustpriset och Almapriset.

Följande del av den ekvivalenskedja som skapats över tecken som kopplas till elementet *bibliotekarie* ger en bild av vilka arbetsuppgifter som förekommer mest frekvent.

Ekvivalenskedja över bibliotekariers arbetsuppgifter:

- bokhantering (nodalpunkt)
- läsfrämjande
- litteratur (nodalpunkt)
- bevarande och vårdande av material
- litteraturbedömning
- stärka och understödja demokratin
- samarbeta med andra institutioner

Elementet *bibliotekarie* kopplas frekvent till tecknet *böcker* genom bland annat gallring, att tipsa om böcker och sätta upp böcker på hyllor. Därmed kan *bokhantering* ses som en nodalpunkt. Gemensamt för många av bibliotekariers arbetsuppgifter är därmed böcker och litteratur och tillsammans formar de en litterär diskurs.

5. Diskussion och slutsatser

På det hela taget är beskrivningarna av bibliotekarier i artiklarna att se som positiva eller neutrala. Detta överensstämmer med det Shaw (2010) observerade i sin studie om beskrivningar av bibliotekarier i brittiska tidningar, nämligen att nära 89 procent förmedlade ett positivt eller neutralt intryck av bibliotekarieyrket. Liknande iakttagelser har även beskrivits av Vassilakaki och Moniarou-Papaconstantinou (2014) vilka menar att det bland tidningar finns en positiv trend gällande hur bibliotekarier skrivs fram. I och med den litterära diskurs som uppmärksammas framstår litteratur i artiklarna vara en central del inom bibliotekarieyrket. Dels i beskrivningar av egenskaper där böcker förekommer såsom hur bibliotekarier är dömande när det kommer till låntagares val av böcker och när bibliotekarier beskrivs som tappra läsfrämjare, men även när det gäller arbetsuppgifter. De arbetsuppgifter som beskrivs i artiklarna hade ofta ett fokus på bokhantering, men det förekom även beskrivningar av hur litteratur kan vara en del i att arbeta hälsofrämjande och beskrivningar av bibliotekarien som en del i en jury som korar vinnare av litteraturpriser. Följande två avsnitt diskuterar den bild av hur bibliotekarier är och deras arbetsuppgifter som framkommer i artiklarna, samt presenterar de slutsatser som dras.

5.1 Bilden av bibliotekarier

En bild av bibliotekarien som träder fram är att de är inriktade på att hjälpa människor. Beskrivningarna av bibliotekarier som människor med en vilja att hjälpa människor, bland annat genom tillgängliggörande av exempelvis taltidningar och en önskan att underlätta människors möjligheter att ta del av biblioteket har likheter med det Fagan et al. (2021) konstaterade i sin studie, nämligen att deltagarna betraktade viljan att hjälpa människor som den huvudsakliga anledningen till att människor valt bibliotekarieyrket. Vidare uppmärksammade Fagan et al. (2021) att studenterna i deras studie var av den uppfattningen att erbjuda generell hjälp och hjälp med forskning hörde till universitetsbibliotekariers främsta plikter. Bilden av bibliotekarier som hjälpsamma har även likheter med en av de bibliotekariestereotyper Seale (2008) presenterar, nämligen den som skildrar bibliotekarier som hjältar. Kategorin består i beskrivningar av bland annat hjälpsamma eller serviceinriktade bibliotekarier vilka drar nytta av sin informationskompetens när de hjälper och skapar positiva relationer till låntagarna (Seale, 2008).

I samband med att bibliotekarier genom dessa beskrivningar utmålats som hjälpsamma ger de också uttryck för en välvilja, såsom i påståendet att något som är typiskt för bibliotekarien är att förenkla möjligheterna att ta del av det som biblioteket erbjuder. Ytterligare exempel på välvilja är hur en fiktiv bibliotekarie skildras som en person som visar vägen in i böckernas värld, trygghet och ordets magi. Genom beskrivningen utmålats bibliotekarien som en person som åstadkommit trygghet för huvudkaraktären och återigen är det möjligt att utröna gemensamma drag mellan beskrivningarna i artiklarna och den hjältebibliotekarie Seale (2008) presenterar. Detta i och med att beskrivningen ger intryck av att det skapas en positiv relation. Dock är få skildringar att se som tydligt stereotypa trots att ett par artiklar lyfter idéer om hur en bibliotekarie är eller inte är. Att bibliotekarier inte har anlag för våghalsighet och att det skulle vara främmande för den typiska bibliotekarien att vara högljudd, extrovert och ha nära till

känslor tangerar stereotypen om att bibliotekarier är personer som är tillbakadragna, lugna, tungsinta och tröga (Dilevko & Gottlieb, 2004).

Det förekommer även andra beskrivningar som för tankarna till bibliotekariestereotyper, såsom beskrivningen av hur bibliotekarier upplevdes döma låntagarens val av böcker. Kritiska attityder gentemot låntagarnas val av litteratur menar Rydbeck (2004) bidrar till att stereotypen att bibliotekarier är överlägsna, osympatiska och kunskapens väktare kvarstår. Gällande skildringar av bibliotekariers utseende är beskrivningarna varierande. Två huvudsakliga bilder som träder fram är att bibliotekarier beskrivs som kvinnor eller feminina, och deras kläder beskrivs i neutrala eller negativa ordalag. Trots att det finns beskrivningar av bibliotekarier där könstillhörighet utelämnas och ett antal beskrivningar av manliga bibliotekarier beskriver majoriteten av artiklarna kvinnliga bibliotekarier. Tokarz och Mesfin (2021) menar att media påverkat och bidragit till att samhället när de tänker på bibliotekarier ser kvinnor framför sig. De menar att det i media finns en avsaknad av skildringar av manliga bibliotekarier och noterade även i sin studie av arbetsannonser en fortsatt syn på bibliotekarieyrket som något kvinnligt (Tokarz & Mesfin, 2021). Peresie och Alexander (2005) i sin tur ger uttryck för hur en avsaknad av variation i hur bibliotekarier skildras i barnböcker i fråga om om ålder och etnisk bakgrund kan ha inverkan på människors benägenhet att söka sig till bibliotekarieyrket.

Att en övervägande del av beskrivningarna i artiklarna utgörs av kvinnliga bibliotekarier skulle därmed kunna påverka människors lust att söka sig till yrket. Särskilt som det bland artiklar som analyserats förekommer exempel på hur bibliotekarieyrket beskrivs som något kvinnligt. Genom exempelvis redogörelsen av en författare som vill utmana bilden av bibliotekarieyrket som ett kvinnoyrke i Ukraina och formuleringen "Be en bibliotekarie berätta om den kombination av värmestuga och socialkontor som hennes arbetsplats har förvandlats till." (18) ger de bilden av att förekommer föreställningar om att bibliotekarier är kvinnor. Bilden av bibliotekarien som en kvinna riskerar därmed att bidra till att personer som inte känner igen sig i beskrivningen, likt det Peresie och Alexander (2005) beskriver, inte söker sig till bibliotekarieyrket. Därmed riskerar följden att bli att yrket även fortsatt ses som kvinnligt.

När det gäller artiklar om bibliotekarier som levt längre bak i historien berör samtliga manliga bibliotekarier och deras arbete. Detta kan komma sig av det King (2021) beskriver kring hur stereotypen av bibliotekarien som en bitter och ogift kvinna som växte fram under slutet av 1800-talet föregås av stereotypen om en man hängiven läsning. Ytterligare en skillnad mellan de manliga bibliotekarier som beskrivs och kvinnliga bibliotekarier är att yrkestitlar som skvallrar om en högre befattning, nämligen riksbibliotekarie och biträdande stadsbibliotekarie, förekommer vid ett tillfälle vardera bland beskrivningarna av manliga bibliotekarier. Trots att andelen kvinnliga bibliotekarier som återfanns i artiklarna var större påträffades endast en yrkestitel som indikerar en chefsposition, nämligen en beskrivning av en kvinnlig stadsbibliotekarie. Skillnaden är emellertid ringa och endast 58 artiklar publicerade under ett år har analyserats, dock har ett liknande samband uppmärksamats av Tokarz och Mesfin (2021). De noterade att ledarskap inom bibliotekarieyrket är kopplat till maskulinitet, samt att ett maskulint språk förekommer i störst utsträckning bland jobban annonser som rör chefsbefattningar.

Sammantaget framstår bilden av bibliotekarier vara positiv. När det gäller stereotypa skildringar av bibliotekarier är de få, och tydligast uppfattades drag av den stereotyp som presenteras av Seale (2008) och som framställer bibliotekarien som en hjälte. Vidare var antalet manliga bibliotekarier som förekom påtagligt färre än kvinnliga. Utöver att fler skildringar av kvinnliga bibliotekarier förekom återfanns beskrivningar som tyder på att yrket ses som kvinnligt, och att bibliotekarier antas vara kvinnor.

5.2 Bibliotekariers arbetsuppgifter

En stor del av de arbetsuppgifter som beskrivs i artiklarna är kopplade till litteratur eller böcker. Att det finns en koppling mellan böcker och bibliotekarier uppmärksammas av Fagan et al. (2021) som noterade att studenterna i deras studie ansåg att bibliotekarier söker sig till yrket därför att de gillar böcker. Särskilt när det gäller de artiklar som berör skolor och elever ligger fokus på litteratur och läsande. I ett flertal artiklar beskrivs bibliotekarier och skolbibliotekariers arbete som viktigt för elever och miljön i skolan, och då särskilt som betydande för elevers vilja att läsa och deras möjligheter att finna passande litteratur. Därmed framstår bibliotekarien vara någon vars kunskaper är användbara och gynnsamma för elever och skolvärlden. Denna åsikt står tämligen oemotsagd sett till alla artiklar, dock lyfter en artikel där politiker intervjuats inte bara åsikter kring att bibliotekarien är viktig, utan även åsikter om hur bemannade skolbibliotek är viktiga. Att bemannade skolbibliotek är viktiga utvecklas inte vidare och det förekommer inga närmare beskrivningar av vad ett bemannade skolbibliotek innebär i praktiken.

Det förblir därmed oklart om det är bibliotekarier som åsyftas med bemannade skolbibliotek eller om skolbiblioteken likväl kan bemannas av till exempel lärare. Följaktligen är det oklart om det i dessa fall är bibliotekarierna och deras kvalitéer som ses som viktiga eller om det som anses viktigt är att det finns tillgång till litteratur och att någon tar på sig rollen att låna ut och återlämna böcker, samt hålla ordning i samlingen. Studenter har visat sig underskatta bibliotekariers löner och utbildningsnivå (Fagan et al., 2021; Onwubiko, 2022) och möjligheten är att det finns en bild av bibliotekarien som någon som främst ansvarar för böckerna i bibliotekets samling.

Onwubiko (2022) redogör även för hur bibliotekarieryrket kan ses på många olika sätt där uppfattningarna kan vara att bibliotekarien till exempel är en person som hanterar böcker, bevarar böcker eller förser människor med information. Fagan et al. (2021) i sin tur uppmärksammade att studenter ansåg universitetsbibliotekariernas främsta plikt vara att ställa upp böcker på hyllorna. Detta innebar enligt Fagan et al. (2021) att andra uppgifter förblev dolda. I och med att beskrivningarna av bibliotekarier som viktiga för skolan blandas med formuleringar kring hur bemannade bibliotek ses som viktiga är det svårt att avgöra i hur stor utsträckning bibliotekarien ses som central och bidragande till en förbättrad skolmiljö. Sett till alla beskrivningar ses ett skolbibliotek med personal som viktigt, dock rör det sig inte nödvändigtvis om att just bibliotekariens kvalifikationer ses som det mest betydelsefulla. När artiklarna uttalat rör skolbibliotekarier fokuserar de på aktiviteter relaterade till läsning och litteratur, och aktiviteter kopplade till exempelvis källkritik eller informationssökning lyser med sin frånvaro. Att skolbibliotek skall erbjuda digitala resurser nämns i en artikel, dock följer ingen beskrivning av vad det innebär. Enligt Shaw (2010) kan följderna av att allmänheten är omedvetna om informationspersonals kompetenser bli att deras behov inte uppfylls. Möjligheten är att en frånvaro gällande beskrivningar av

skolbibliotekariers kunskaper kring informationssökning och digitala informationskällor leder till att människor förblir omedvetna om dessa kompetenser.

Att universitetsstudenter sökte sig till bibliotekarierna i de fall de efterfrågade hjälp med att hitta böcker samt att de avstod från att fråga om hjälp när deras frågor gällde något annat än böcker uppmärksammas av Fagan et al. (2021) och ny teknik och tillgången till internet ställer enligt Ohlsson (2013) krav på en utveckling inom biblioteksverksamheten. Detta för att biblioteken även i framtiden skall vara relevant. Därmed skulle det faktum att de artiklar som berör skolbibliotekarier alla är centrerade kring läsning, böcker och litteratur leda till att bibliotekaryrket, och särskilt skolbibliotekarien, till följd av avsaknaden av beskrivningar av andra aspekter när det gäller arbetsuppgifter mynna ut i tankar om att skolbiblioteket lika gärna kan bemannas av någon med läsintresse. Skolbibliotekariens relevans för skolvärlden i fråga om kunskaper i källkritik eller informationssökning tycks inte uppmärksammas i lika stor utsträckning.

Utmärkande för beskrivningen av skolbibliotekarier är därmed litteratur och läsning, och även när det kommer till bibliotekaryrket i stort beskrivs aktiviteter kopplade till litteratur frekvent. Dock förekommer exempel på hur bibliotekarier sägs vilja sprida information, och i en artikel menar en stadsbibliotekarie att åtkomsten till information är mer omfattande än någonsin och att bibliotekets uppdrag idag i stor utsträckning går ut på att vägleda människor i detta flöde. Enligt Onwubiko (2022) har informationens ställning alltmer pekats ut som en ekonomisk resurs och blivit något som efterfrågas. Därmed blir bibliotekarien någon av stor betydelse, kort sagt en person som måste vara verksam som rådgivare, navigatör, sökare, utvärderare, bevarare och många fler roller (Onwubiko, 2022). Exempel på hur bibliotekarier bevarar material förekommer ett flertal gånger, dock tycks det primära fokuset ligga på böcker och litteratur. Fagan et al. (2021) i sin tur uppmärksammade att nära nittio procent av studenterna var av den uppfattningen att universitetsbibliotekarier undervisade i forskningsfärdigheter eller forskningskompetens. Med detta i åtanke är det möjligt att artiklarna, om högskole- eller universitetsbibliotekarier fått utrymme, lyft andra arbetsuppgifter såsom informationssökning, att navigera i information eller att bistå forskning.

Bibliotekaryrket berörs även i sammanhang som rör kultur, kulturpolitik och demokrati. Dels uppges yrket inom kulturpolitik som tidigare nämnt vara viktigt för skolvärlden, men bibliotekarier beskrivs även som kulturkvinna, kulturbärare och en del i samarbetet för att bevara Ukrainas kulturarv. Bibliotekariens roll i att bevara och förstärka demokratiförsvar, att bibliotekarier vårdar en oförfalskad verklighet och beskrivningar av offentliga bibliotek som en arena för demokratin är även det åsikter som lyfts i artiklarna. En bild av bibliotekarier som någon med koppling till kultur och inte minst som någon som arbetar för att främja demokratin träder därmed fram. Genom att bibliotekarier i artiklarna skildras som en yrkesgrupp som inte bara utför sysslor såsom att sätta upp böcker på hyllorna och sköta utlån minskar det risken för det Onwubiko (2022) ger uttryck för, nämligen att bibliotek och bibliotekarier underskattas därför att biblioteksanvändare inte har insyn i bibliotekariers arbete. Att bibliotekarierna i artiklarna faktiskt ger insyn i åtskilliga delar av bibliotekariers arbete och deras betydelse för demokratin, samt att åsikter såsom att biblioteket borde vara en del av totalförsvarets läggs fram skulle därmed kunna bidra till att sprida en vidare syn på bibliotekariens arbete och deras arbetsuppgifter.

På det hela taget är bibliotekariers arbete och kopplingen till böcker och litteratur tydlig. Majoriteten av de arbetsuppgifter som beskrivs involverar böcker eller litteratur, dock beskrivs bibliotekariens arbete ett flertal gånger som viktigt. Detta genom att bibliotekariers arbete bland annat uttrycks vara en del i det demokratiska arbetet, en viktig del inom skolvärlden och i bevarande och vårdande av betydelsefulla material. Dock uppmärksammas trots det en avsaknad av aspekter av yrket som har koppling till information, och då särskilt när det gäller skolbibliotekarier.

5.3 Förslag till fortsatt forskning

Då denna studie endast inkluderar artiklar publicerade under ett år är risken att det material som samlats in är färgat av debatter och händelser som sker under just det året. Denna studie samlade in artiklar publicerade under 2022 då det även var valår i Sverige, vilket kan ha påverkat förekomsten av exempelvis artiklar som beskriver bland annat politikernas åsikter om skolbibliotekariers betydelse för skolvärlden. Detta då det möjligen varit av större intresse att väcka debatt eller lyfta åsikter inför det stundande valet. I framtida forskning kan det vara av intresse att analysera artiklar publicerade under en längre tidsperiod. Detta för att ge en mer omfattande insyn i hur bibliotekarier omskrivs i dagstidningar.

För framtida studier kan det även vara av relevans att jämföra hur bibliotekarier beskrivs och vilka arbetsuppgifter som lyfts fram i branschnära tidningar såsom Biblioteksbladet, och dagstidningar. På så sätt går det att skapa en uppfattning om vad som uppmärksammas av tidningar som riktar sig till bibliotekarier och de som vänder sig mot allmänheten. De arbetsuppgifter som beskrivs i de dagstidningsartiklar som låg till grund för denna studie bestod till stor del av arbete som rör bokhantering och yttre tjänst. En möjlighet är därmed att undersöka huruvida tidningar som riktar sig till branchmedlemmar skildrar bibliotekarier och deras arbetsuppgifter på ett liknande sätt, eller om en annan bild av yrket målas upp.

Under arbetet med denna undersökning påträffades ett antal dödsrunor i träfflistan. Ett flertal av dessa dödsrunor uppfyllde de kriterium som skapats för uppsatsens urval och gav beskrivningar av bibliotekariers egenskaper, såväl som de arbetsuppgifter de utförde under sitt yrkesliv. Att undersöka närmare hur bibliotekarier beskrivs i dödsrunor kan därmed vara ett förslag för framtida studier.

6. Referenslista

- Balling, G., Alsted Henriksen, L., & Skouvig, L. (2008). Digital reading groups: renewing the librarian image. *New Library World*, 109(1/2), 56–64. DOI: 10.1108/03074800810846001
- Bergström, G., & Boréus, K. (2019). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I K. Boréus & G. Bergström (Red.), *Textens mening och makt* (4 uppl., s. 17–45). Studentlitteratur.
- Bergström, G., & Ekström, L. (2019). Tre diskursanalytiska inriktningar. I K. Boréus & G. Bergström (Red.), *Textens mening och makt* (4 uppl., s. 253–301). Studentlitteratur.
- Bibliotekslag* (SFS: 2013:801). Kulturdepartementet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801
- Bos, J. (2020). *Research ethics for students in the social sciences*. Springer. DOI: 10.1007/978-3-030-48415-6
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (3 uppl.). Liber.
- Byrne, D. (2022). *Research ethics*. SAGE publications.
- Dilevko, J., & Gottlieb, L. (2004). The Portrayal of Librarians in Obituaries at the End of the Twentieth Century. *Library Quarterly*, 74(2), 152–180. DOI: 10.1086/382845
- Fagan, J. C., Ostermiller, H., Price, E., & Sapp, L. (2021). Student Perception of Academic Librarians and the Librarian-Faculty-Student Dynamic: Minding Our Gaps. *New Review of Academic Librarianship*, 28(2), 125–171. DOI: 10.1080/13614533.2021.1906717
- Jennings, E. (2016). The librarian stereotype: How librarians are damaging their image and profession. *College & Undergraduate Libraries*, 23(1), 93–100. DOI: 10.1080/10691316.2016.1134241
- Kantar Sifo. (u.å.). *Räckviddsrapport ORVESTO Konsument 2022 Helår*.
https://www.kantarsifo.se/sites/default/files/reports/documents/rackviddsrapport_orvesto_konsument_2022_helar.pdf
- Keller, R. (2016). *Doing Discourse Research: An Introduction for Social Scientists*. SAGE Publications Ltd.
- King, R. (2021). I am Not a Badass: Against the Librarian-as-Superhero Stereotype. *Urban Library Journal*, 27(2).
- Nordicom. (2022). *Mediebarometern 2021*. Nordicom Göteborgs universitet.
<http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1659067/FULLTEXT02.pdf>
- Ohlsson, R. (2013). *Bibliotekariestereotypen i populärkulturen*. BTJ Förlag.

- Onwubiko, E. C. (2022). Social perception of the image of public libraries and librarians by users as catalyst of transformation: A survey. *Library Philosophy and Practice*, 1–30.
- Palmqvist, P. (2010). *Bibliotekarier i dagspressen – En diskursanalytisk studie*. [Kandidatuppsats, Högskolan i Borås]. Diva Portal. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1311995/FULLTEXT01.pdf>
- Peresie, M., & Alexander, L. B. (2005). Librarian stereotypes in young adult literature. *Young Adult Library Services*, 4(1), 24–31.
- Posner, B. (2008). Know-It-All Librarians. *The Reference Librarian*, 32(78), 111–129. DOI: 10.1300/J120v37n78_08
- Radford, M. L., & Radford, G. P. (1997). Power, Knowledge, and Fear: Feminism, Foucault, and the Stereotype of the Female Librarian. *The Library Quarterly*, 67(3), 250–266.
- Robinson, L. T. K. (2006). Curmudgeons and dragon? A content analysis of the Australian print media's portrayal of the information profession 2000 to 2004. *Library and Information Science Research E-Journal*, 16(2), 1–19. DOI: 10.32655/LIBRES.2006.2.1
- Rydbeck, K. (2004). Från arg tant med knut till farlig sexbomb: om bibliotekariestereotyper i ord och bild. NIKK:s nordiska kvinnorörelsekonferens. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:96944/FULLTEXT01.pdf>
- Schneider, D. J. (2004). *The psychology of stereotyping*. Guilford Press.
- Seale, M. (2004). Old Maids, Policeman, and Social Rejects: Mass Media Representations and Public Perceptions of Librarians. *The Electronic Journal of Academic and Special Librarianship*, 9(1).
- Shaw, L. (2010). Representation of librarianship in the UK press. *Aslib Proceedings*, 62(6), 554–569. DOI: 10.1108/00012531011089676
- Svensson, P. (2019). *Diskursanalys*. Studentlitteratur.
- Tokarz, R. E., & Mesfin, T. (2021). Stereotyping Ourselves: Gendered Language Use in Management and Instruction Library Job Advertisements. *Journal of Library Administration*, 61(3), 301–311. DOI: 10.1080/01930826.2021.1883368
- Vassilakaki, E., & Moniarou-Papaconstantinou, V. (2014). Identifying the prevailing images in library and information science profession: in the landscape changing? *New Library World*, 115(7/8), 355–375. DOI: 10.1108/NLW-03-2014-0029
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. (Reviderad utgåva). Vetenskapsrådet.
- Winther Jørgensen, M., & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Studentlitteratur.

7. Bilagor

7.1 Citerade artiklar

- 1 Marina Ferhatovic: Vad sa de på den internationella rymdstationen när Ukraina blev mörkt? Marina Ferhatovic. Dagens Nyheter 2022-12-06
- 2 “Har fått racerbilshjärta, men insatt i en rostig bil”. Lisa Kirsebom. Svenska Dagbladet 2022-05-08
- 3 Saknar nerv. Vänskapsskildring som skulle mått bra av fler sprickor. Kristina Sandberg. Dagens Nyheter 2022-04-13
- 4 Designer driver rent ‘skräckvälde’. Jonna Sima. Aftonbladet 2022-04-08
- 5 Boksamlaren som satte sina böcker i fängelse. Ingrid Svensson. Svenska Dagbladet 2022-04-01
- 6 Bokcirkeln som prövar berättelsernas läkande kraft. Anna Skoog. Dagens Nyheter 2022-02-01
- 7 -Skammen runt detta är inte min. Petter J. Larsson. Aftonbladet 2022-01-16
- 8 Inte bara en trave böcker. Susanne Nyström. Dagens Nyheter 2022-07-03
- 9 “Utan böcker lär barnen inte läsa på sommarlovet”. Grethe Rottböll. Svenska Dagbladet 2022-06-10
- 10 Alltför få vet vilken dold krigshjälte vi har i Napoleon Bonapartes hovbibliotekarie. Jenny Lindh. Dagens Nyheter 2022-04-09
- 11 “Fyra millimeter räcker för en explosion i kroppen”. Sebastian Lönnlöf. Svenska Dagbladet 2022-08-07
- 12 Läs dagstidningen - som taltidning! Anna Wihlborg. Aftonbladet 2022-12-15
- 13 Bibliotekarie i Tensta prisas. TT. Svenska Dagbladet 2022-05-26
- 14 Passionen möter den borgerliga måttfullheten. Rebecka Kärde. Dagens Nyheter 2022-03-01
- 15 Ukrainska Larysa Denysenkos barnbok ges ut i Sverige. Andreas Hörmark. Dagens Nyheter 2022-04-09
- 16 Kulturbärarna. Härligt få sola sig i Andreas T Olssons värld. Lars Ring. Svenska Dagbladet 2022-11-08
- 17 Forskare: “Det saknar tydliga ideal för kulturpolitiken”. Kristofer Ahlström. Dagens Nyheter 2022-09-08

18 Dagbok från akuten. Blir vården sämre av för mycket pengar? Håkan Lindgren. Svenska Dagbladet 2022-10-16

7.2 Artiklar

Följande artiklar har legat till grund för undersökningen.

Läs dagstidningen - som taltidning! Anna Wihlborg. Aftonbladet 2022-12-15

Marina Ferhatovic: Vad sa de på den internationella rymdstationen när Ukraina blev mörkt? Marina Ferhatovic. Dagens Nyheter 2022-12-06

Låt Klara Johansson skärpa din blick. Carina Burman. Svenska Dagbladet 2022-12-06

Blev folkskygg efter tiden med "Bullen". Anna Shimoda & Hans Shimoda. Aftonbladet 2022-03-01

Ia Grenbergs roman "Detaljerna" belönas med Augustpriset. Elisabet Andersson. Svenska Dagbladet 2022-11-29

Tvinga inte lärarna att ange eleverna. Susanne Nyström. Dagens Nyheter 2022-11-21

Rektorn på skolan borde få sparken. Lena Mellin. Aftonbladet 2022-11-19

'Spöklärare' och bibliotekarien satte betygen. Natalia Kazmierska. Aftonbladet 2022-11-19

Tvinga inte tonåringar att lyssna på skolornas floskler. Susanne Nyström. Dagens Nyheter 2022-11-18

Kulturbärarna. Härligt få sola sig i Andreas T Olssons värld. Lars Ring. Svenska Dagbladet 2022-11-08

Skolbiblioteket kunde ha hetat mausoleet för där var det dött, skriver Mats Åberg. Mats Åberg. Dagens Nyheter 2022-22-01

Lustfylld läsning ska locka unga. Anna Asker. Svenska Dagbladet 2022-10-31

Sluta klaga på att barnen inte läser - ge dem läroböcker och bibliotek. Isobel Hadley-Kamptz. Dagens Nyheter 2022-10-29

"Vikingatiden har kidnappats av ytterhögern länge nog". Matilda Källén. Dagens Nyheter 2022-10-19

Dagbok från akuten. Blir vården sämre av för mycket pengar? Håkan Lindgren. Svenska Dagbladet 2022-10-16

"Köttets ingenjörer" - en essä om döden och livet. Karl Ove Knausgård. Dagens Nyheter 2022-09-25

Nu får vi ordning på Bokmässan! Elis Monteverde Burrau. Aftonbladet 2022-09-22

“Jag uppfattar livet som crazy”. Lisa Wallström. Dagens Nyheter 2022-09-21

“Fler nationella prov ingen garanti för mer kunskap”. Åsa Melander. Dagens Nyheter 2022-09-16

Forskare: “Det saknar tydliga ideal för kulturpolitiken”. Kristofer Ahlström. Dagens Nyheter 2022-09-08

“Alla betalar väl för en egen Studybuddy?” Johan Enfeldt. Aftonbladet 2022-08-26

Tolv punkter för ett starkare demokratiförsvar. Stefan Jonsson. Dagens Nyheter 2022-08-26

“Fyra millimeter räcker för en explosion i kroppen”. Sebastian Lönnlov. Svenska Dagbladet 2022-08-07

Karnevalisk Askungen charmar till sist. Sofia Nyblom. Dagens Nyheter 2022-07-03

Inte bara en trave böcker. Susanne Nyström. Dagens Nyheter 2022-07-03

Så vill partierna förbättra skolan. Johanna Sundbeck. Dagens Nyheter 2022-07-02

Behöriga lärare får inte jobb - trots lärarbristen. Fredrik Samuelson. Dagens Nyheter 2022-07-01

Wowww! Så länge har vi surfat på nätet! Mikael Jägerbrand. Aftonbladet 2022-06-12

“Utan böcker lär barnen inte läsa på sommarlovet”. Grethe Rottböll. Svenska Dagbladet 2022-06-10

Bibliotekarie i Tensta prisas. TT. Svenska Dagbladet 2022-05-26

För Leibniz var världen ett gudomligt system. Harald Gustafsson. Svenska Dagbladet 2022-05-24

“Har fått racerbilshjärta, men insatt i en rostig bil”. Lisa Kirsebom. Svenska Dagbladet 2022-05-08

Så utreds krigsbrott efter attackerna mot civila i Ukraina. Sanna Torén Björling. Dagens Nyheter 2022-05-01

I Borges bibliotek finns redan denna text. Sture Forsén. Svenska Dagbladet 2022-04-23

Skriande behov efter ukrainska böcker. Anna Grönberg. Svenska Dagbladet 2022-04-17

Saknar nerv. Vänskapsskildring som skulle mått bra av fler sprickor. Kristina Sandberg. Dagens Nyheter 2022-04-13

Kungliga biblioteket skyddar ukrainskt kulturarv. TT. Dagens Nyheter 2022-04-13

“Låt inte bibliotekens skatter vittra sönder”. Erik Fichtelius. Dagens Nyheter 2022-04-11

Ukrainska Larysa Denysenkos barnbok ges ut i Sverige. Andreas Hörmark. Dagens Nyheter 2022-04-09

Alltför få vet vilken dold krigshjälte vi har i Napoleon Bonapartes hovbibliotekarie. Jenny Lindh. Dagens Nyheter 2022-04-09

Designer driver rent 'skräckvälde'. Jonna Sima. Aftonbladet 2022-04-08

Boksammlaren som satte sina böcker i fängelse. Ingrid Svensson. Svenska Dagbladet 2022-04-01

Karina, 6, om missilerna: "Stängde ögonen hårt". Theresa Küchler. Svenska Dagbladet 2022-03-29

"Mina böcker är begripliga för både både vuxna och barn". Elisabet Andersson. Svenska Dagbladet 2022-03-23

Eva Lindström får årets Almapris. Josef Svenberg & Jenny Nyman. Dagens Nyheter 2022-03-23

"Jag mixar politik och romantik". Britt Peruzzi. Aftonbladet 2022-03-19

I huvudet på en rysk diktator och tyrann. Kristoffer Leandoer. Svenska Dagbladet 2022-03-16

Litteraturen kan läsas som en enda gigantisk reseavrådan. Jenny Lindh. Dagens Nyheter 2022-03-12

Melankoli är en oväntat lyckosam livsstrategi. Kristoffer Leandoer. Svenska Dagbladet 2022-03-09

"Jag har slutat räknas som man och blivit en gubbjäkel". Josefin Olevik. Dagens Nyheter 2022-03-06

Passionen möter den borgerliga måttfullheten. Rebecka Kärde. Dagens Nyheter 2022-03-01

Bokcirkeln som prövar berättelsernas läkande kraft. Anna Skoog. Dagens Nyheter 2022-02-01

Om jag blir en grönsak vill jag inte vara med. Anna Shimoda och Hans Shimoda. Aftonbladet 2022-01-30

Den svenska skolan cementerar klassamhället. Vesna Prekopic. Dagens Nyheter 2022-01-25

-Skammen runt detta är inte min. Petter J. Larsson. Aftonbladet 2022-01-16

Sympatisk skattkammare om Lewis Carroll. Aris Fioretos. Dagens Nyheter 2022-01-08

"Jag får ett meddelande om att han förbjudits skriva". Stina Oscarson. Svenska Dagbladet 2022-01-08

Vidare och vidare. Poeten som skrev sina dikter på bibliotekskort. Jesper Olsson.
Svenska Dagbladet 2022-01-01